

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

Sociální aspekty hazardu

Bakalářská práce

Vypracoval: Jiří Hamřík

Vedoucí práce: prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Sociální aspekty hazardu zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně, dne

Podpis.....

Poděkování

Děkuji panu prof. PhDr. Pavlu Mühlpachrovi , Ph.D. za vedení, cenné rady, podněty a velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytoval po celou dobu zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat své přítelkyni za morální podporu, pomoc a trpělivost, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Jiří Hamřík

Obsah:

Úvod	2
1. Vymezení závislostního chování	3
1.1 Závislost	3
1.2 Motivy hraní	4
1.3 Riziková populace	6
2. Gamblerství jako forma závislosti	9
2.1 Diagnostika	9
2.2 Fáze	12
2.3 Možné následky	13
2.4 Léčba	15
3. Nové oblasti hazardních závislostí	17
3.1 Výherní hrací zařízení	17
3.2 Technické hry	18
3.3 Kurzové sázky	19
3.4 Loterie	20
4. Právní řád	22
4.1 Loterijní řád	22
4.2 Reklama	25
4.3 Státní dozor, příjmy z hazardu	26
5. Dostupnost a prevence	28
5.1 Dostupnost, internet	28
5.2 Prevence	30
5.3 Programy prevence	32
6. Kazuistika	34
6.1 Ladislav, 49 let	34
6.2 Radek, 34 let	35
6.3 Tomáš, 32 let	37
6.4 Libor, 51 let	39
Závěr	41
Resumé	43
Anotace	44
Seznam zdrojů	45

Úvod

V této bakalářské práci na téma „Sociální aspekty hazardu“ se budu snažit co nejreálněji nastínit problematiku závislosti na hraní hazardních her. Zprostředkuji náhled na osobnost samotného gamblera, jeho pocity a změny v chování a prožívání. Také se zaměřím na okolí, jež je jeho činy a chováním negativně ovlivňováno. Často se stává, že rodina a nejbližší okolí kvůli němu strádá a trpí, jak ekonomicky tak psychicky. Proto je důležité včas zasáhnout.

Toto téma jsem si vybral pro jeho zajímavost a stále větší aktuálnost. Považuji je za velmi opomíjenou oblast společenského života, zejména vzhledem k možným následkům. I přesto, že se hazard ve společnosti vyskytuje od pradávna, kdy si touto aktivitou krátili především muži svou volnou chvíli, nabývá tento pojem v dnešní době nových a širších rozměrů. Zejména jako stále častěji se vyskytující sociopatologický jev.

Alarmující je zvláště přístup státu k této problematice, jako hlavního regulátora hazardního hraní. Svým lhostejným a benevolentním přístupem posiluje názory, které poukazují na to, že jsou pro něj zisky z této kontroverzní činnosti přednější než osudy lidí, kteří mají s nadměrným hraním problém. Je nemožné nevšimnout si stálé expanze heren a kasin ve městech, kde vytlačily krachující obchody, i to je jeden z důkazů, že se v České republice hazardu daří. Právě u dostupnosti hazardu se chci pozastavit.

Rád bych také zohlednil svou vlastní zkušenost s hazardem stejně jako skutečnost, že se v mém okolí po nějakou dobu nacházeli lidé, kteří měli s nadměrným hraním hazardních her potíže.

Zarážející je postoj společnosti, většina lidí tuto problematiku přehlíží, i když alespoň část z nich si je vědoma možných negativních dopadů tohoto nešvaru. Dokud se však netýká jich samotných, nepovažují je za opodstatněnou hrozbu, na kterou je třeba reagovat, i přes to, že se stále více snižuje věková hranice osob, které mají s hazardem co dočinění.

V praktické části se pozastavím nad kasuistikami vybraných patologických hráčů, jako nad reálným důkazem nebezpečnosti hraní hazardních her. Tato empirická část ukazuje, že již dříve zmiňovaná hrozba se nezřídka kdy naplní a zdaleka se netýká jen rizikové populace.

Cílem této práce je pojmenovat rizikové faktory podporující růst hazardní činnosti u nás, stejně jako upozornit na její negativní následky. Chci nabídnout možná řešení stávající situace s výhledem k lepším zítřkům.

1. Vymezení závislostního chování

1.1 Závislost

Závislost provází společnost již od pradávna a to v různých podobách, ať již závislost na uspokojování základních biologických potřeb, například dýchání či spánku, tak psychická na provozování určité činnosti potažmo na sociální interakci s ostatními jedinci nebo na užívání nějaké látky, ve snaze o vyvolání požadovaného účinku. My se budeme zabírat pouze těmi závislostmi, jež nazýváme patologické, tedy chorobné či nezdravé.

Mezi ně patří zejména závislost na návykových látkách jako kokainu, heroinu, marihuaně, LSD, alkoholu, nikotinu či různých lécích. I přesto, že se klasifikace a definice mohou u těchto jednotlivých návyků drobně lišit, obsahují společné znaky. Jedním z nich je abúzus, tedy zneužívání či nadužívání látky vedoucí postupně k jejímu stálému navyšování. Abúzus je zapříčiněn zvýšenou tolerancí těla na danou látku. Tělo tuto látku zahrne do svých metabolických procesů, čímž vzniká fyzická závislost. Současně se vyvíjí závislost psychická, jedinec si je vědom svého jednání, avšak ztrácí kontrolu nad svými tužbami, kterým stále více dominuje touha po dané látce. Při odepření dávky, na kterou si jedinec zvykl, vznikají abstinenci příznaky v podobě různých somatických a psychických problémů. Dalším znakem je ovlivnění chování jedince ve směru zisku užívané látky, odborníky nazývané jako bažení, či carving. Jedná se o touhu po znovuužití látky s cílem zažít opět ten líbivý pocit, který je látkou navozen.

Jaké faktory mohou závislost ovlivnit? „Mezi základní faktory vzniku závislostí patří: farmakologické, somatické a psychické faktory, prostředí a podnět“.¹ Každý člověk je neopakovatelným individuem, i přes to mají dle nejnovějších poznatků někteří jedinci blíže k propadnutí některé ze závislostí a to především díky genům, které se podařilo vědcům identifikovat.

Zásadní je však dle mého názoru vliv prostředí, ve kterém se daná osoba vyskytuje. Nezastupitelnou roli zde tvoří rodina, jako hlavní pilíř socializace a zprostředkování

¹ MÜHLPACHR, P. Sociopatologie. Brno: IMS, 2009. s.65

informací. Ta má za úkol upozornit na daná rizika užívání některých látek, a pokud má možnost, tak i ovlivnit jejich dostupnost. Důležité je i zabavení jedince a smysluplné vyplnění jeho času, cílem by mělo být, aby nezabředl do nudy a stereotypu, z kterého by mohly vyústit snahy okusit něco nového a zakázaného.

Co z tohoto výčtu faktorů vyplývá směrem k objasnění příčiny závislosti? Zejména to, že: *„Nemá jedinou příčinu, ale je dáno mnohaúrovňovou pokračující interakcí projektivních a rizikových činitelů“*.² Jedná se kombinaci vlivů a faktorů odrážejících se v individualitě každého člověka, i proto není lehké najít jasnou odpověď, řešení nebo medikament, který by vyřešil veškeré závislosti jako mávnutí kouzelným proutkem.

Vývojem společnosti vznikají nové formy závislostí jako závislost na nakupování (shopping), závislost na práci (workoholismus), závislost na internetu (netomanie), nebo závislost na sexu. Tento výčet není zdaleka úplný a plynutím času se bude ještě rozšiřovat, zejména s vývojem stále nových technologií.

1.2 Motivy hraní

V dnešní moderní době existuje nespočet možností trávení volného času a aktivit, které mohou zpříjemnit život. Ve snaze obstarání a zabezpečení obživy pro rodinu se stávají chvíle, které mohou jedinci věnovat jen sobě, stále vzácnějšími. I přesto s nimi někteří nakládají přesně naopak a místo relaxace a duševního odpočinku ho věnují hraní hazardních her, jež může mít právě opačné účinky.

Lidstvo se stále vyvíjí a to sebou nese nová rizika, se kterými neměly dřívější generace dostatečné zkušenosti, aby nás jimi mohly obohatit. Právě obohacení, i když v jiném významu slova než v předešlé větě je jedním z hnacích motorů okusit kratochvíli v podobě hazardu. Vidina snadného zisku, absence manuální či psychické námahy se stává úspěšným lákadlem. Proč chodit každý den do práce, když si mohu vydělat slušné peníze v pohodlí klimatizované herny či kasina? Řečeno hantýrkou gamblerů, jsou to tzv. výdělky „v suchém triku“. Případná výhra v hráči navíc vzbuzuje příjemné pocity, kterých se v práci dočká jen těžko. Ostatní

² NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost. Praha: Portál, 2000. s. 52

musejí kvůli výdělku vynakládat úsilí v zaměstnání a jemu na to stačí jen pár minut. Myslí si, že přelstil automat či bookmakera.

Pro některé hráče je hazard vyhledáván pro samotné vzrušení při hře, hráč dobrovolně podstupuje riziko ztráty vložených prostředků. Vzniká stres a napětí, zda se prostředky zhodnotí anebo jsou ztraceny. „*Někteří odborníci zastávají názor, že při hráčské epizodě se v mozku hráče vylučuje velké množství noradrenalinu, což je neurotransmitter svou strukturou podobný metamfetaminu*“.³ Je to jakýsi druh adrenalinové zábavy. Hráči většinou vědí, že je to může stát trochu peněz, ale to je bude stát, i když půjdou s přítelkyní do kina, či restaurace. Je zde navíc možnost zhodnocení investice, přitom v kině budete obohaceni „jen“ duševně.

Nuda a stereotyp v běžném životě může být další pohnutkou a podhoubím k vyzkoušení hazardní hry. Osoby strádající v zájmových činnostech, které nemají vyhraněnou oblast, o kterou by se více zajímaly, chtějí ovšem také zažít něco nevšedního a zakázané ovoce přece nejvíce chutná. Důvodů jejich plochosti v oblasti volnočasových aktivit se nabízí hned několik. Některým nedovolí účastnit se aktivně sportovního vyžití jejich zdravotní stav. Někdo je zcela zaneprázdněn pracovními činnostmi, aby si vytvořil prostor pro relaxaci nebo své koníčky a účastnit se hazardních her se dnes může třeba i z kanceláře. Podstatná část nebyla rodinou dostatečně vedena k smysluplnému trávení volného času a může tedy vykazovat tendence okusit tuto činnost.

Jedinci na něž jsou kladené vysoké nároky v zaměstnání a na které doléhá tíha každodenních povinností, zde hledají možnosti odventilování svých starostí. Jedná se při tom u nich o útěk před každodenní realitou a tlakem okolí na svou osobu. Ve hře hledají útěchu a odreagování.

I přesto, že se to může zdát naivní, část populace svým hraním dává na odiv svoje bohatství.“ „*Vždy to byla otázka zábavy, ale i statusu. Můžu si to dovolit, tak jdu a hraji. Pokud mám možnost, jestli je na blízku nabídka, záleží jen na tom, zda mně to osloví*“.⁴ Nezřídky kdy osloví a pohltní.

³ www.gambling.wbs.cz/Gambling---clanky-k-tematu.cz ; 25.2.2012

⁴ JANIÁKOVÁ, D. Tak už dost! Východiska zo závislostí. Bratislava: Kontakt, 1956. s. 107.

1.3 Riziková populace

Patologické hráčství jakožto neustále rostoucí patologický jev ohrožuje celé spektrum populace, i tak jsou přece jen některé skupiny osob rizikovější. Dle K. Nešpora se výskyt tohoto fenoménu v České Republice pohybuje mezi 1-3% z počtu obyvatel, což není rozhodně malé číslo a dle odborných studií se navíc bude toto číslo v následujících letech spíše zvyšovat.

Z pohledu pohlavní diference sem spadá s drtivou většinou zejména mužská část populace. „V Austrálii připadá na tři gamblery jedna žena, v USA je tento poměr 7:3. U nás jich je podstatně méně, v našem zařízení tvoří asi 5 procent“.⁵ Dle Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR se u nás na počtu pacientů s diagnózou patologické hráčství ženy podílí v průměru asi osmi procenty.⁶ Jak si lze tento fakt vysvětlit? Jedním z faktorů může být ekonomická situace, muži většinou disponují většími prostředky než ženy, proto se nemusí příležitostná prohra tolik projevit v jejich rozpočtu. Je na ně též vyvíjen větší tlak, co se týče jejich role v zabezpečení rodiny.

Nelze opomenout kombinaci hazardu s alkoholovým opojením, i zde hrají prim muži. Alkohol odbourává zábrany a hry se účastní i jedinci, kteří normálně svodům hazardu nepodléhají. S vývojem emancipace žen ve společnosti lze však očekávat, že ani tato oblast nezůstane stranou a počty žen trávících čas v kasinech či hernách budou přibývat.

Hraní hazardních her je ve většině moderních států omezeno dle věkové hranice, je tedy s údivem, že se tato činnost dotýká všech věkových generací. Specifickou část tvoří děti a mladiství. „Návykové nemoci mívají v dětství a dospívání dramatičtější průběh. Patologické hráčství se v mladším věku rozvíjí rychleji než v pozdějších letech“.⁷ Děti jsou snáze ovlivnitelné svým okolím a přejímají vzorce chování od svých nejbližších, proto je nanejvíce nešťastné, pokud někdo z nich hazardu holduje. Též intelektuální schopnosti nejsou v tomto věku na takové úrovni, aby si dotyční mohli plně uvědomovat škodlivost a možné důsledky tohoto chování. Prunner s odkazem na Jacobse a National Research Council 1999 uvádí,

⁵ JANIÁKOVÁ, D. Tak už dost! Východiska zo závislostí. Bratislava: Kontakt, 1956. s. 100.

⁶ NECHANSKÁ, B. Péče o pacienty s diagnózou F 63.0- patologické hráčství v ambulantních a lůžkových zařízeních ČR 2004-2010. <http://www.uzis.cz/rychle-informace/pece-pacienty-diagnozou-f630-patologicke-hracstvi-ambulantnich-luzkovych-zarizenich-cr-2004-2010>

⁷ NEŠPOR, K. Jak překonat hazard. Praha:Portál, 2011. s. 20

„Experimentálně získané údaje naznačují, že ve světě je nutné očekávat, že až 4% až 8% mladistvých bude mít v tomto desetiletí vážné problémy s hraním, zatímco dalších 10% až 14% bude setrvávat v riziku vyvinutí vážných hráčských problémů“.⁸

Dle P. Mühlpachra mají zejména hyperaktivní děti tendenci trávit čas u různých výherních zařízení, aniž by na nich byly zprvu patrné nějaké příznaky problémů. Přitom stačí málo, aby byl tento nešvar eliminován a to pouhým dodržováním platných zákonů.

Majoritní věkovou skupinu s bohatými zkušenostmi s gamblingem tvoří lidé od 20 roku, kdy se během let 2004 – 2010 zvýšil jejich podíl na 97% z původních 94%. Nejvíce početnou skupinu zaujímají lidé mezi 20 a 35 lety.⁹ Touto dobou se již stávají ekonomicky samostatnými, někteří se teprve učí hospodařit se svými penězi a nemají zkušenosti s nakládáním s většími obnosy. Otevírají se jim nové možnosti, než když ještě byli závislí na rodičích, ale s tím přicházejí ruku v ruce i větší starosti. Mnoho lidí si není schopno najít práci, při dlouhodobé nezaměstnanosti klesají jejich finanční možnosti stejně jako prestiž. Disponují nadbytkem volného času v kontrastu malého příjmu, na odiv je jim prostřednictvím médií či z vlastního okolí dáván obraz úspěšných lidí, jezdících v luxusních vozech a bydlících ve velkých domech. Někteří jedinci tomuto dojmu podléhají a volí jednu ze zdánlivě nejjednodušších cest k zisku peněz jakou je hazard.

Kompletní věkový průřez doplňuje skupina seniorů. Zde hrají jistou roli podobné faktory jako u nezaměstnaných v čele s přebytkem času a finanční tísně. *„Změna sociálních rolí spolu s pravděpodobností, že děti nebudou žít v jejich blízkosti, může u starších lidí vést k pocitům sociální izolace, nudě, depresím a úzkosti“.*¹⁰ Rostoucí zdravotní komplikace vyřazují seniory z řady aktivit, do kterých se byli zvyklí zapojovat, věnovat se přitom výherním automatům, či jinému druhu z hazardních aktivit není třeba zvýšeného fyzického úsilí.

Jednou z nejvíce ohrožených skupin jsou lidé, kteří se v rámci své profese vyskytují v prostředí, kde jsou hazardní hry provozovány. Jedná se nejčastěji o obsluhu těchto zařízení, krupiéry, či obdobné profese přijímající sázky, dále například barmany a číšníky. Jsou svědky

⁸ PRUNNER,P. Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.s. 184.

⁹ NECHANSKÁ, B. Péče o pacienty s diagnózou F 63.0- patologické hráčství v ambulancích a lůžkových zařízeních ČR 2004-2010. <http://www.uzis.cz/rychle-informace/pece-pacienty-diagnozou-f630-patologicke-hracstvi-ambulantnich-luzkovych-zarizenich-cr-2004-2010>

¹⁰ PRUNNER,P. Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.s. 147.

velkých výher, kterými se návštěvníci chlubí a jen těžko odolávají svodům zkusit také něco vyhrát. Dalšími rizikovými povoláními jsou ty, kde je pracovník v kontaktu s velkým množstvím peněz, nebo tam kde je vystaven velkému psychickému tlaku. V neposlední řadě herny hojně navštěvují i příslušníci dělnické třídy s minimálním vzděláním.

Obecně lze říci, že pravděpodobnost výskytu problémů způsobených nadměrným hraním se dá očekávat u výše označených typů, dále pak u lidí pocházejících z rozvrácených rodin, kuřáky či pijáky a u osob zklamaných neúspěchem. I když je zde uvedeno několik skupin majících k hazardu větší dispozice než ostatní, není nemožné setkat se s člověkem, který nebude spadat ani pod jednu kategorii a přesto bude patologickým hráčem. Není výjimkou, že se jedná o společensky velice významné osoby, nebo respektované autority s vysokoškolským vzděláním.

2. Gamblerství jako forma závislosti

2.1 Diagnostika

Hraní různých her, které člověka provází odpradávná, má spoustu pozitivních vlivů. Jedná se o jednu ze základních socializačních činností k získávání a upevňování si zkušeností a dovedností. Tento přirozený a nenásilný způsob plní v životě člověka mnoho funkcí. *„Je to základní aktivita života, která člověka provází po celý život, uvolňuje jeho tvůrčí potenciál, slouží k duševní relaxaci“*.¹¹ Tvoří důležitou součást volnočasových aktivit vedoucích k odpočinku a zabavení. Je provázena emocionálními reakcemi, napětím a následným překvapením z výsledku. Právě pro umocnění těchto prožitků začali lidé hrát hry o peníze. Ne každá taková hra, však musí nutně znamenat zlo, problém nastává, pokud se tato činnost změní v závislost. Ta se může projevat neodolatelným nutkáním jít si zahrát, tak silným, že člověk podléhá i přesto, že si je vědom nevhodnosti této činnosti.

Mnoho lidí má za to, že gambling je pouze projevem slabé vůle hráče v kombinaci s nedostatečnou sebekontrolou. Není však pochyb, že se jedná o nemoc, diagnostikovanou dle Mezinárodní klasifikace nemocí MKN-10 s označením F 63.0.¹² *„Porucha spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které převládají na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků“*.¹³ Dle Diagnostického a statistického manuálu Americké psychiatrické asociace DSM-IV, jenž je odborníky považován za přesnější. Je zde uvedeno několik znaků, které mohou být vodítkem k určení patologické závislosti.¹⁴

- *„Zaměstnává se hazardní hrou“*. Jedinec rozmýšlí o minulých zážitcích v prostředí hazardních her, vzpomíná, jaký to byl krásný pocit vyhrát, nebo co udělal špatně, že to nevyšlo, těší se na hru samotnou, na napětí z ní plynoucí. Zvažuje, jaké nové strategie použije, až bude opět hrát, těší se, až to nastane a přizpůsobuje si svůj program, tak, aby to bylo, co nejdříve. Přemílá, kam by si mohl zajít zahrát, kde je nejbližší herna. Snaží se přijít na to, kde vezme peníze, aby je mohl jít „rozmnožit“.
- *„Aby docílil žádoucího vzrušení, musí zvyšovat množství peněz vkládaných do hazardní hry“*. Hráč při svojí výhře zažívá euforické pocity blaha, je šťastný, že

¹¹ MÜHLPACHR, P. Sociopatologie. Brno: IMS, 2009. s. 89.

¹² Mezinárodní klasifikace nemocí, 10. revize. Praha: ÚZIS ČR, 1992.

¹³ NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost. Praha: Portál, 2000. s. 30.

¹⁴ NEŠPOR, K. Jak překonat hazard. Praha: Portál, 2011. s. 14-15.

obelstil přístroje, a že nabyl lehce peníze. Při dlouhodobějším hraní si však na tyto pocity zvykne a hra o stejně velké prostředky už nevyvolává ten kýžený pocit. U drogových závislostí se hovoří o vybudování si tolerance. Pokud chce opět zažít opojnou radost z výhry, je nucen vklad navýšit, což je spirála vedoucí povětšinou k bankrotu.

- *„Opakovaně a neúspěšně se pokoušel hazardní hru ovládat, redukovat nebo s ní přestat“.* Gambler si je vědom následků svého chování a ať již pod tlakem okolí, či svého svědomí se pokouší hry zanechat. Často si dává předsevzetí, že do herny již nevkročí, zaplatí své dluhy a začne žít spořádaný život. I přes upřímnou snahu dotyčného je však těžké náhle ovlivnit své psychické pochody, jejichž součástí bylo pravidelné puzení po hazardní hře. Následkem toho je více neklidný, podrážděný a má blíže k afektivnímu jednání.
- *„Používá hazardní hru jako prostředek, jak uniknout problémům nebo mírnit dysforickou náladu (např.: pocity bezmocnosti, viny, úzkosti, deprese)“.* Tento zlozvyk, jakým hraní hazardních her je, se stává více než relaxem a odpočinkem od všedních starostí. Je to únik z reality do světa snění, při jakémkoliv problému, který se dotyčný snaží vytěsnit. Hazardní hráč se ke hře uchyluje místo řešení situace, raději věnuje svůj čas této činnosti, než smysluplnému jednání vedoucímu k nápravě problému.
- *„Po ztrátě peněz při hazardní hře se následujícího dne k hazardní hře vrací, aby je vyhrál nazpět“.* Je to již otřepaná fráze, kterou gambleři rádi užívají „, přece tam ty peníze nenechám“. Myslí si, že jen měli protentokrát smůlu, a když vydrží, výhra je jistě nemine. Proto ani spousta z nich nečeká do příštího dne a vrací se vzápětí, co si opatří prostředky, což v dnešní době bankomatů, které jsou na každém rohu, není žádný problém. Tím však nastává rychlé zadlužení, které následuje poté, co se štěstí odvrátí.
- *„Lže příbuzným, terapeutovi nebo jiným lidem, aby tak zakryl rozsah svého zaujetí hazardní hrou“.* Z takto posedlých hráčů se stávají výteční lháři, kteří dokáží ošálit celé své okolí. Svou vášeň mnohdy zlehčují ve snaze být vnímáni, že mají vše pod kontrolou a že se o hazardní hry zajímají jen povrchně. Zapírají své návštěvy kasin a heren a vymýšlí si různé historky, které jim opatřují alibi. Lžou o výši sumy vložené do hry, zatímco zprvu opomíjejí zmiňovat své prohry a chlubí se jen výhrami, později

redukují i tyto zprávy, protože by mohli poukazovat na jejich časté návštěvy podniků zabývajících se hazardem.

- „*Dopustil se kvůli hazardní hře ilegálních činů jako padělání, podvodů, krádeží nebo zpronevěry*“. Bohužel nezřídka dochází k těmto černým scénářům, kdy je hráč svou závislostí tak pohlcen, že se dopouští činů, kterých by za normálních okolností nebyl schopen. Velkým lákadlem jsou pro něj zejména větší obnosy peněz, kvůli kterým se nezdráhá podvést své nejbližší, kolegy v práci apod.
- „*Ohrozil nebo ztratil kvůli hazardní hře významné vztahy, zaměstnání, vzdělání nebo kariéru*“. Závislý jedinec mění své hodnotové žebříčky, kde se hra posouvá stále více nahoru. Jelikož se v pozdějších stádiích stává hra čím dál tím více časově náročnou a další volný čas hráč věnuje opatřováním si prostředků ke hře, je logické, že zanedbávání svých přátel a nejbližších ponese své trpké ovoce v podobě ztráty některých vztahů. To vše navíc umocňuje nespolehlivost a podrážděnost, jako důsledek zaujetí hrou.
- „*Spoléhá na druhé, aby mu poskytovali finanční prostředky a mírnili tak zoufalou finanční situaci, do které se dostal kvůli hazardní hře*“. Jelikož je gambler při snaze půjčit si peníze ke hře slíbit téměř cokoliv, často svými dluhy dostane do nesnází své nejbližší, zejména rodiče uvěří svému potomkovi a půjčí mu v dobré víře a vidině jeho napravení. Často své prosby o hotovost obohatí dojemným příběhem a ujištěním, že vše brzo vrátí, někteří dokonce sami věří, že se jim podaří vyhrát a vše urovnají.
- Dalším velice důležitým znakem je tzv. bažení čili carving, jedná se o velice silné nutkání a touhu jít si zahrát, kterou dotyčný není schopen potlačit a která mu neustále vystává na mysli, obzvláště pokud je vystaven nějakému rizikovému podnětu. „*Naši pacienti nám často ve snaze vysvětlit, o co jde, důvěrně říkají: představte si sex- a toto je o mnoho lepší, o mnoho silnější. Proto ty návraty, to selhání, ty recidivy*“.¹⁵
Toto přirovnání k základnímu lidskému pudu vystihuje sílu bažení a neschopnost jedince na hru nemyslet. Dle Nešpora¹⁶ se za objektivní projevy považuje oslabení paměti, prodloužení reakční doby, nebo zvýšená tepová frekvence. Bažení je úzce spjato s problémy v sebeovládání následně v oblasti emocí a mozkových funkcí. Může vést k častému dennímu snění, závislá osoba uniká do svého fantazijního světa, kde si představuje své velké výhry a úspěchy. Gambler pevně věří, že se jeho iluze jednou naplní, podaří se mu zbohatnout a dočká se uznání svého okolí, za to, jak „všechny

¹⁵ JANIÁKOVÁ, D. Tak už dost! Východiska zo závislostí. Bratislava: Kontakt, 1956. s. 109.

¹⁶ NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost. Praha: Portál, 2000. s.16.

převezl“. Při dlouhodobém průběhu poruchy si je svým osudem téměř jist, vše považuje pouze za otázku času, to ho nutí zvyšovat frekvenci hraní, aby se stal bohatým, co nejdříve. Ve správnosti jeho vize ho utvrzují jakékoliv události, které se hazardu týkají i které ne, například vyhraje-li někdo vyšší částku, je to jasný signál pokračovat a vydržet. Zmoknul jsem při cestě do práce? Nevadí, to značí, že budu mít večer jistě štěstí ve hře. Nepovedlo se to dnes, zítra to jistě vyjde, své prohry si omlouvá.

Bažení může provázet patologického hráče celým dnem, zejména pokud není jeho čas vyplněn nějakou aktivitou, která by ho dostatečně zabavila. Rizikem se stává kontakt s podněty z hazardního prostředí jako provozovny, přátelé, se kterými obvykle hraje nebo reklama na společnost zabývající se hazardem. Nešpor tyto podněty nazývá spouštěči.¹⁷ Jedním z nich je i větší obnos peněz, se kterými může gambler disponovat, je třeba se těmto momentům plánovitě vyhýbat a eliminovat je. Jedinec má totiž zhoršené sebeovládání, které ale nelze zaměňovat s jeho silou vůle.¹⁸

2.2 Fáze

Počátek patologického hráčství se jeví veskrze nevinně, jedná se o první kontakty s hazardem a prožitky, které hru doprovází. Zatímco některé jedince hra prakticky nezaujme, pro jiné se může stát velice zajímavým a lákavým podnětem. *„Existují genetické předpoklady, které se mohou, ale nemusí, projevit. V popředí stojí porucha serotoninové, dopaminové a noradrenalinové neurotransmise“.*¹⁹ Tyto hormonální změny v mozku mají za následek, že se jedinec ke hře uchyluje znovu, aby dosáhl pocity blaha a štěstí, které mu zprostředkovávají hormony endorfin a serotonin. Za nešťastné považují, když osoba, která poprvé pokouší hrací přístroje, nebo jiné formy hazardu vyhraje, dá se hovořit o tzv. danajském daru, kdy je často počáteční prospěch následně vyvážen neúměrnými problémy, pokud se porucha vyvine v závislost.

¹⁷ NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost. Praha: Portál, 2000. s. 19.

¹⁸ tamtéž

¹⁹ JANIÁKOVÁ, D. Tak už dost! Východiska zo závislostí. Bratislava: Kontakt, 1956. s. 90-100

Dle P. Mühlpachra či J. Tkáče, lze vývoj hráčství dělit na 3 fáze respektive stadia.²⁰

- Stadium výher-je typické zprvu jen občasným hraním, kdy je hráč úspěšný a v hazardu vidí snadný zdroj peněz. Posílněn prožitky z výher zažívá euforické nálady, ve snaze větších výnosů začíná navyšovat vklady a to i přesto, kdy přestane být tolik úspěšný. To si však nepřipouští a ve hře pokračuje, začíná lhát okolí o své zaujatosti pro hru a o výši vkládaných obnosů.
- Stadium prohrávání-se vyznačuje především ztrátou kontroly nad svým počínáním. Jedinec zanedbává své zájmy a povinnosti, svou hráčskou vášeň skrývá a dotuje ji ze zapůjčených peněz. Již není sám schopen s hrou přestat, narůstající problémy vzniklé z nesplácení půjček se projevují na jeho podrážděném chování.
- Stadium zoufalství-je konečnou fází, kdy hráč vytlouká klín klímem a půjčuje si stále větší obnosy. Ve snaze najít příčinu situace, výčitky svědomí kontrastují s obviňováním druhých lidí. V koloritu beznaděje a depresí může dojít k poruchám osobnosti a k sebevražedným pokusům, obzvláště pokud vše doprovází zvýšená konzumace alkoholických nápojů.

2.3 Možné následky

Patologické hráčství je řazeno mezi impulsivní poruchy, které ovlivňují člověka v bio-psycho-sociálních souvislostech. Nese sebou celou řadu negativních dopadů ať už na samotného gamblera, tak na jeho okolí.

Mezi biologické jevy vyskytující se u patologických hráčů jistě patří potíže s krevním tlakem a druhotné nemoci, které souvisí s nadbytkem stresu, především srdeční nemoci, vředová onemocnění a cukrovka²¹. Hráč je vystaven nadměrné psychické zátěži a napětí, dochází k pravidelnému vylučování hormonů, což má za následek změnu látkových výměn v mozku člověka.

V psychické oblasti dochází k devalvaci jedince, nutkavé myšlenky není sám schopen ovládat a kontrolovat. Stálé psychické napětí je zdrojem psychických poruch a psychóz. Dle

²⁰ MÜHLPACHR, P. Sociopatologie. Brno: IMS, 2009. s. 93.

TKÁČ, J. Patologické závislosti. Brno: IMS, 2008. s. 54.

²¹ Už jsem prohrál dost, www.drnespor.eu 26.2.2012

Prunera²² dochází k těžkým poruchám pozornosti, k výskytu depresí či poruchám spánku. Je zde riziko vzniku manio-depresivní psychózy, při které dochází k časté změně nálad a omezení psychických funkcí nebo k utvoření asociální osobnosti. Ta se dle Vašiny²³ projevuje především nízkou frustrační tolerancí, kdy člověk vystavený zátěži reaguje neadekvátně s projevy vzteku a násilí. Přitom navenek nemusejí být dlouho znát jakékoliv příznaky, protože jsou tyto osobnosti schopné kvalitního „hereckého výkonu“. Dalšími dysfunkcemi může být časté denní snění a suicidní smýšlení či sebevražedný pokus nebo dokonaná sebevražda.

Změna osobnosti a chování, jež zapříčiňuje patologická závislost má vliv i na sociální vztahy jedince. Ty jsou hráči lhostejné a nezdráhá se je naopak zneužít ve svůj prospěch, nejčastěji k opatření si prostředků ke hře. Jeho nespolehlivost a výlevy nálad vedou k přetrhání dlouhodobých sociálních vazeb a osamělosti. Pokles pracovního výkonu a soustředění na práci spolu se zhoršenými pracovními vztahy, způsobuje komplikace v zaměstnání nezřídka končící výpovědí. Nešpor uvádí celou řadu projevů jako²⁴ - žádosti o dřívější vyplacení zálohy, návštěva webových stránek související s hazardní problematikou, užívání reklamních předmětů hazardních společností, nadměrné zabývání se hazardem, opakující se pozdní příchody nebo exekuce na plat.

Doslova fatální následky má hráčství v ekonomické oblasti člověka. Snaha lehce zbohatnout či přilepšit si, má přesně opačné účinky. Honba za penězi provází celou tuto poruchu od počátku, až do konce, gambler ztrácí představu o jejich hodnotě. Dostává se do těžkých finančních potíží, obtěžkán několika půjčkami ve snaze vymanit se z tohoto bludného kruhu stále přemýšlí, kde si finance opatřit. *„Poslední rok před tím, než se rozhodli svoji závislost léčit, většinou patologičtí hráči prohrávají svým sázením okolo 50% veškerých příjmů“*.²⁵ Páchání trestné činnosti v podobě podvodů, krádeží nebo vydírání je prakticky poslední zoufalou snahou vymanit se z pastí vedoucí k bankrotu.

²² PRUNNER,P. Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.s. 76.

²³ VAŠINA, L. Základy psychopatologie a klinické psychologie. Brno: IMS, 2010. s. 58.

²⁴ NEŠPOR, K. Jak překonat hazard. Praha:Portál, 2011. s. 128.

²⁵ PRUNNER,P. Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.s. 111.

2.4 Léčba

„V roce 2010 bylo léčeno v ambulantních zdravotnických zařízeních 1 456 pacientů s diagnózou F63.0. Celkem bylo hospitalizováno 536 případů s touto základní diagnózou v psychiatrických léčebnách a na psychiatrických odděleních lůžkových zařízení“.²⁶ Navrácení patologického hráče zpět do normálního života není snadná záležitost. Pokud se gambler rozhodne s hraním skoncovat, jsou nejdůležitější jeho vlastní motivy proč přestat, jeho vůle a přesvědčení. Je vhodné vyhledat odborníka a své okolí vyrozumět se situací, která nastala“. *Celý proces uzdravování začíná, tak že pokud hráč opravdu poctivě hledá východisko, opustí svět nereálných fantazií a přestává hrát. Vytvoří si finanční inventuru, sestaví plán, jak splatit dluhy, najde si práci, vyřeší spory s úřady“.*²⁷ Léčba může probíhat ambulantní nebo ústavní formou, vhodnou variantou může být kombinace více technik terapie v kooperaci s organizacemi zabývajícími se hráčstvím.

Zde jsou 3 fáze procesu uzdravování dle Nešpora²⁸:

- Fáze kritičnosti- hráč si uvědomuje své problémy a potřebu vyhledání pomoci. Končí s hraním a snaží dát si své nevyřešené problémy do pořádku. Je třeba naplánovat uspokojování věřitelů, kterým dluží peníze. Pokud je to možné začíná, co nejdříve chodit do zaměstnání.
- Fáze znovuvytvoření-vytvoření splátkového kalendáře a vytýčení konkrétních finančních cílů, kterých je schopen dostat. Snaha o urovnání rodinných vztahů a napravení způsobitelných škod ve vztazích, pokud je to ještě možné. Smysluplné trávení volného času za pomoci koníčků a zálib. Pozvolný návrat sebevědomí a důvěry okolí.
- Fáze růstu-díky lepší životosprávě a volnočasovým aktivitám se redukuje bažení a uvažování o hře. Jedinec se dostává do lepší psychické kondice, lépe se soustředí a je schopen adekvátnímu řešení problémů.

Pro úplné uzdravení, trvající v řádech několika let je potřeba individuální péče s ohledem na daného jedince a jeho specifika. Pacient musí změnit náhled na hazardní hru, už to pro něj není možnost zisku peněz nebo neškodná zábava, musí si přiznat problémy, které mu hra

²⁶ NECHANSKÁ, B. Péče o pacienty s diagnózou F 63.0- patologické hráčství v ambulantních a lůžkových zařízeních ČR 2004-2010. <http://www.uzis.cz/rychle-informace/pece-pacienty-diagnozou-f630-patologicke-hracstvi-ambulantnich-luzkovych-zarizenich-cr-2004-2010>

²⁷ JANIÁKOVÁ, D. Tak už dost! Východiska zo závislostí. Bratislava: Kontakt, 1956. s. 101.

²⁸ NEŠPOR, K. Jak překonat problém s hazardní hrou. Praha: Sportpropag, 1996.

způsobila, bez tohoto sebeuvědomění by léčba velice pravděpodobně úspěšná nebyla. Dle J. Benkoviče začíná terapie podrobnou analýzou, kde jsou ve spolupráci s pacienty diagnostikovány spouštěče, chorobné chování a jeho důsledky.²⁹ Klient si stanoví dílčí cíle, jichž se bude snažit dosáhnout. Velký důraz se klade na posílení motivace. „*Jedná se vlastně o pět principů: vyjadřování empatie, vyhýbání se sporu, práce s odporem (např. jeho reflexe nebo změna vztahového rámce) a posilování důvěry*“.³⁰ Jelikož je narušen biologický systém odměňování, je žádoucí naučit se za dobré výsledky sebeodměňovat. Pacient pracuje se svou životosprávou, snaží se být více aktivní, aby mu nezůstal čas přemýšlet o hře a tím eliminoval rizika bažení. Vytváří se finanční plán, který pomůže „vrátit klienta opět na nohy“. Samozřejmostí je vyhýbání se rizikovým podnětům.

Důležitou roli ve fázi uzdravování hraje rodina a blízké okolí, které se může stát rozhodujícím činitelem v cestě k uzdravení. Přesto, že to není vždy snadné, obzvláště pokud musela rodina snášet negativní dopady gamblerství, je i v jejím zájmu, aby se stala patologicky závislému oporou a plně s ním i odborníky spolupracovala. Existuje zde také možnost zapojit se do některé z párových či rodinných terapií.

Efektivitu léčby také zvyšují pravidelné návštěvy organizace Anonymních hráčů. Jednu z prvních založil i Karel Nešpor, který je v České Republice považován za největšího odborníka v oblasti patologického hráčství. „*Anonymní gambleři jsou společenství mužů a žen, kteří navzájem sdílejí zkušenost síly a naděje aby vyřešili svůj problém. Jedinou podmínkou členství je touha přestat hazardně hrát a sázet. Jedná se o celosvětové společenství se svoji centrálou v USA*“.³¹ Tato společenství dodržují své interní pravidla, mezi něž patří anonymita, pravidelná docházka, dobrovolnost nebo podmínka, že každého mítinku se účastní pouze osoby postižené hazardní hrou. Za upozornění hodnou považují informaci, která korespondovala ve všech materiálech, a to, že je nutné v abstinenci nepolevovat a naopak ji posilovat, i v době kdy se zdají být problémy zažehnány.

²⁹ JANIÁKOVÁ, D. Tak už dost! Východiska zo závislostí. Bratislava: Kontakt, 1956. s. 102-103.

³⁰ NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost. Praha: Portál, 2000. s. 62.

³¹ <http://anonymnigambleri.cz/>

3. Nové oblasti hazardních závislostí

3.1 Výherní hrací zařízení

Tento druh hazardu byl po dlouhou dobu v naší zemi nejrozšířenější variantou a je většinou znám pod termínem výherní automaty, odborníci je naopak označují jako „proherní“ automaty. „Výherní hrací přístroj je kompaktní nedělitelné technické zařízení obsahující hardware, programové vybavení a ovládání určené pro jednoho hráče“.³² Existuje i zařízení pro více hráčů, které se pak zpoplatňuje dle počtu míst určených k hraní. Počítač řídí hru a dle daného programu zajišťuje, aby byl automat ziskový. Parametry těchto programů jsou upraveny právní legislativou, zejména je určena výše jejich výnosu. Dle současné právní úpravy je návratnost vkladu omezena na 75% až 100%, tato hodnota musí platit po 100 000 hrách³³. V praxi to tedy znamená, že automat může být krátkodobě v mínusu, po statisíci hrách, však bude vždy ziskový. Tato jistota pasuje hráče do předem dané role, jedinou oblastí závislejší na náhodě při hře na automatu, tak zůstává, zda zisk pro provozovatele poputuje z vaší kapsy, nebo z kapsy kolegy. „Patologičtí hráči by si měli uvědomit, že se nad výherním hracím přístrojem vyhrát nedá“.³⁴ Klasickým příkladem výherního hracího přístroje je zařízení s jedním či dvěma výherními válci, které Vám umožňuje nastavit si výši vkladu, nejčastěji s minimálním omezením na 2 Kč. Na válcích jsou zobrazeny určité symboly, oblíbené jsou tzv. „fruit slots“, tedy s vyobrazením různých druhů ovoce. K dosažení výhry je třeba mít v jedné linii alespoň 3 stejné obrázky, toto se však liší od daného druhu automatu, většinou existuje celá řada dalších možností, jenž motivují hráče pokračovat ve hře. Mezi nejznámější druhy patří Daytona, Phoenix či Kajot a mezi největší výrobce těchto přístrojů se řadí firma European Data Project s.r.o sídlící v Komořanech , kde se měsíčně vyrobí kolem pěti tisíc těchto zařízení.³⁵ V roce 2010 bylo prostřednictvím VHP vloženo do hry 37 812,6 mil. Kč, což sice znamená již druhým rokem zhruba čtvrtinový pokles, ale je to způsobeno zejména vývojem nových herních aktivit, které již spadají pod technické hry. Vyplaceno bylo zpět na výhrách 29 067,8 mil. Kč, což odpovídá výše uvedené vyhlášce.

³² www.mfcr.cz

³³ tamtéž

³⁴ PRUNNER,P. Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.s. 49.

³⁵ www.edpsro.cz

3.2 Technické hry

Technické hry se staly dominantní oblastí na tuzemském trhu hazardního průmyslu, minimálně co se obratu vkladů týká, za rok 2010 se v nich prosázelo 63 330,9 mil. Kč z čehož vznikl zisk v hodnotě 15 592,2 mil. Kč.³⁶ Od roku 2007 je tato hodnota stále rostoucí a tento trend je očekáván i pro budoucí období. Technické hry zahrnují celou škálu typu hazardních her od elektronických rulet či kostek, přes video loterijní terminály (dále jen VTL), až po hry provozované prostřednictvím telefonu a internetu. Zejména poslední kategorie zaznamenává velký nárůst oblíbenosti pro svoji dostupnost a snadnost.

Elektronická ruleta představuje technické zařízení, kde „*Kulička je vystřelována proudem vzduchu proti otáčejícímu se kolu rulety. Na kole rulety je 36 čísel a nula. Po zastavení kuličky je automaticky vyhodnocen výsledek hodu a kulička je dopravena zpět do výchozí polohy. Zařízení je obsluhováno přímo sázejícím*“.³⁷ Jedná se o oblíbenou hru v kombinaci s moderní technologií, kde existuje několik možností sázek v několika různých pravděpodobnostních variantách. Dle vyhlášky je stanoven limit jedné sázky na maximální výši 50 tis. či 2500 €.³⁸

VTL jsou typickým příkladem zásahu vývoje technologií do hazardní sféry. „*Princip je založen na propojení libovolného počtu videoloterních terminálů po internetové síti s centrálním serverem. Spuštěním každé jednotlivé hry na videoloterním terminálu se spustí interaktivní komunikace mezi terminálem a centrálním serverem*“.³⁹ Tyto moderní přístroje disponují stále lepšími grafickými a zvukovými vlastnostmi a nabízejí výhru v řádech milionů.

Od roku 2009 je v České republice povoleno také sázení a hry prostřednictvím internetu. I přesto, že se jedná o velice výrazný krok v oblasti hazardu, nelze tento okamžik považovat za opravdovou revoluci a to zejména proto, že se toto rozhodnutí týká jen tuzemských firem, ty zahraniční zde totiž internetové sázení provozují již několik let. Nemohu nepodotknout, že právní úprava v tomto ohledu opravdu výrazně „zaspala“ a vystavila tak české firmy nerovnému zacházení. To se v současné době snaží vykompenzovat ustanovením povinností,

³⁶ www.mfcr.cz

³⁷ www.automaty-vyherni.cz

³⁸ www.mfcr.cz

³⁹ www.automaty-vyherni.cz

kdy má každý provozovatel internetového sázení povinnost vést registraci hráčů a mít stálou síť poboček⁴⁰. Mezi domácí lídry v této oblasti patří společnosti Fortuna, Tipsport, Sazka a Chance, zatímco více než desítky zahraničních firem vévodí Bwin, Bet-at-home a Bet365. Jednička na českém trhu společnost Tipsport měla v roce 2010 obrat na internetovém sázení 543,3 mil. Kč a navýšení kursových sázek oproti minulému roku o 40 % připisuje právě rozvoji on-line sázení⁴¹. Bwin na svých internetových stránkách nabízí nejširší nabídku sázkových příležitostí včetně pokeru, kasina, kursových sázek či virtuálních her.

Výhodou této nové formy hazardu je pro sázkaře jistě non-stop časová dostupnost a hraní z domácího pohodlí, nebo v současné době za pomoci „chytrých“ telefonů prakticky odkudkoliv. Je zde i nabídka tzv. live sázek, tedy sázení během již probíhající události. Mezi nevýhody lze připočítat psychologický fakt, kdy není disponováno penězi v hotovosti, ale je operováno pouze s číselnými údaji, to může vést ke ztrátě kontroly nad výší vkladů a následně k chybnému vnímání hodnoty peněz. Výše uvedenou výhodu v podobě neustálé dostupnosti lze pak vnímat dvojsečně, především pro jedince, kteří mají s hraním problémy a s tím související negativum nekontrolovatelného hraní. *„Je třeba mít na paměti, že současný internet se změnil ve velké kasino, kde lze v krátké době prohrát veškerý majetek a ještě se na mnoho let zadlužit“*.⁴²

3.3 Kursové sázky

Tento druh hazardu se těší velké oblibě a díky stále se rozrůstající nabídce sázkových příležitostí už není jen doménou sportovních fandů, i když ti pořád tvoří většinový podíl zákazníků. „*Stalo se však druhem sázení, které oslovuje všechny věkové i sociální kategorie a objevují se zde i „velcí profesionálové“*“.⁴³ Jedná se o sázení především na sportovní události ve snaze uhodnout jejich výsledek. Každé variantě možného budoucího výsledku je přiřazen kurs, který vypovídá o pravděpodobnosti tohoto výsledku. Čím nižší kurs je, tím je pravděpodobnější, že tip bude správný, tím je také nižší výhra, která se rovná součinu vkladu a jednotlivých kursů. Kursové sázení je oblíbené i proto, že si sázející myslí, že „mají vše ve

⁴⁰ www.mfcr.cz

⁴¹ <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl.pdf?subjektId=isor%3a100098715&slCis=101417138&klic=VrnKZG67jHCWfanpiBJ%2bKg%3d%3d>

⁴² NEŠPOR, K. Jak překonat hazard. Praha:Portál, 2011. s. 133.

⁴³ PRUNNER, P. Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. s. 52.

svých rukou“, je na nich, kterou variantu zvolí, často vše podkládají svým osobním přesvědčením a chtějí zhodnotit nabyté informace a znalosti. Sportovní fanoušci si tímto způsobem zvyšují prožitek ze sledovaného utkání, umocňují tím své subjektivní emoce, jelikož jsou na očekávaném výsledku přímo zainteresovaní. Tato oblast hazardu je velmi propracovaná, společnosti nabízející tuto možnost mají po celé republice stovky poboček, zřizují věrnostní programy a investují vysoké prostředky do reklamy. Existují sázkařské fóra, kde si sázkaři sdělují své poznatky a dojmy, ukazují si své tikety a vzájemně se podporují, prakticky se jedná o určitý druh komunity.

V roce 2010 bylo formou kursových sázek prosázeno 7710,5 mil. Kč, tento zhruba dvanáctiprocentní pokles oproti roku 2009 je způsoben především zavedením internetového sázení, které ve statistice spadá pod technické hry. Skutečný vývoj lze dle výsledků společností specializovaných na kursové sázení odhadovat na zvýšení objemu vložených prostředků do tohoto sektoru. Jelikož zde není vyhláškou určena jejich návratnost jako v případě VHP, je pouze na sázejících, jak moc budou úspěšní. V roce 2010 činila návratnost vkladů u kursového sázení 70,56%, což není vyšší procento než u předešlých druhů hazardu, při tomto ročním obratu tak činil zisk sázkových kanceláří 2269,5 mil. Kč.⁴⁴

3.4 Loterie

Vyhrát v loterii je snem mnoha lidí, kteří ve výhře vidí možnost změny života, což lehce nabyté bohatství skýtá. Zatímco jedni své fantazírování drží na uzdě a vsází jen sporadicky, na některé působí příběhy o velkých výhrách jako stimul k pravidelným návštěvám loterijních společností.

Pod pojmem loterie si lze představit hru, kdy je z určitého předem daného počtu čísel losováno několik z nich a dle shody s čísly tipovanými je určena výhra. V České republice je nejznámější a tradiční loterijní hrou Sportka, kterou od r. 1957 nabízí společnost Sazka, jež je s 90 % podílem trhu dominantní firmou v oblasti loterií a která své služby nabízí prostřednictvím 6300 poboček po celé ČR.⁴⁵ Hra spočívá v tažení šesti čísel z čtyřiceti devíti, plus jednoho prémiového čísla a dle počtu uhodnutých čísel Vám připadá odměna, na tu

⁴⁴ www.mfcr.cz

⁴⁵ www.sazka.cz

musíte uhodnout minimálně 3 z nich. Losování Sportky je přenášeno televizí, kdy je pod dozorem notáře tažena série čísel z osudí. Tato hra se těší velké oblibě. Je zde možnost vyhrát hlavní cenu v řádech desítek milionů. V současné době máte nárok na plnou výši výhry při podání plného tiketu v ceně nezanedbatelných 170 Kč.

Jelikož je tato hra číselná, přitahuje spoustu jedinců, kteří si myslí, že je v jejich silách spolu s jejich matematickou zdatností najít ve hře systém a dosáhnout vytoužené výhry. Za tímto účelem vytváří své statistiky a analýzy, přípravě ke hře věnují spoustu času. Myšlenka existence systému je samozřejmě jeden ze základních omylů, jelikož je tato hra založena na náhodném losování.

Pro část populace je slovo „loterie“ synonymem pro něco nanejvýš nepravděpodobného a nereálného z pohledu šance na výhru. Při pohledu do statistik jim lze dát za pravdu, protože návratnost vkladů vložených do loterií činila v roce 2010 pouze 46,40%⁴⁶, což je nejméně z hlavních druhů hazardních her.

⁴⁶ www.mfcr.cz

4. Právní řád

4.1 Loterijní řád

Jelikož sebou nese provozování hazardu spoustu negativních dopadů, je třeba stanovit pravidla, dle kterých budou hazardní hry provozovány, a které tyto důsledky pomohou zmírnit, zároveň zajistí dostatečnou ochranu mladistvých. Hlavním pramenem této úpravy je „úplné znění zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů, jak vyplývá ze změn provedených zákonem č.70/1994 Sb., 320/2002 Sb., zákonem č. 284/2002 Sb.“⁴⁷, tedy zákonem o loteriích a jiných podobných hrách ve znění pozdějších předpisů. Dále pak vyhlášky 223/1993 Sb., o hracích přístrojích; 285/1998 Sb., o podmínkách monitorování a uchovávání záznamů v kasinu a 315/1999 Sb., o způsobu oznamování soutěží, anket a jiných akcí o ceny, které nejsou spotřebitelskou loterií.

Loterií a jinou podobnou hrou se rozumí hra, o jejímž výsledku rozhoduje náhoda a provozovatel jej nemůže ovlivnit. Hry při, kterých hráči nemají zaručené stejné podmínky, jsou zakázány. V zájmu ochrany mladistvých se mohou těchto her účastnit pouze plnoleté osoby, provozovatel má možnost vyžádat si předložení průkazu totožnosti a povinnost zamezit hraní osob, které tuto podmínku nesplňují. V praxi však v tomto ohledu panuje benevolentní přístup, což dokazuje i existence nezanedbatelného počtu gamblerů z řad mládeže.

Zákon rozlišuje několik typů loterií a hazardních her:⁴⁸

- peněžité či věcné loterie, kdy je vydán určitý počet kusů losů,
- tomboly, při kterých se losuje jen z prodaných losů, výhra se vyplácí v den a na místě slosování,
- číselné loterie, u kterých není znám počet výherců a výše herní jistiny. Výhra se vyplácí dle herního plánu podle počtu výherců a výši vybrané jistiny,
- okamžité loterie, kdy se zákazník dozví, zda a kolik vyhrál po zakoupení losu.
- hry provozované prostřednictvím VHP,

⁴⁷ www.mfcr.cz

⁴⁸ tamtéž

- sázkové hry, při kterých je výhra podmíněna uhodnutím výsledků sportovních soutěží a výše výhry závisí na poměru počtu vyhrávajících a výši vkladů v kombinaci předem stanoveného podílu,
- kursové sázky, kdy je výhra podmíněná uhodnutím výsledků sportovních a jiných událostí. Výhra je vyplacena dle předem daného poměru,
- sázkové hry provozované v kasinu za pomoci mechanických zařízení,
- dostihové sázky, kde je výhra závislá od uhodnutí výsledků koňských závodů.

Loterijní zákon stanovuje podmínky, za kterých je možno provozovat hazardní hry, potřebné povolení je vydáno, pokud vše koresponduje s platným právním řádem. „Většinu sázkových her povoluje Ministerstvo financí. Pouze výherní hrací přístroje za Kč a některé „menší loterie“ a tomboly povolují obce“.⁴⁹ Provozovatel musí být právnická osoba se sídlem v České republice. Loterie a podobné hry může provozovat stát, akciová společnost, nadace nebo nadační fond, sázkové hry pak kraj, obec či akciová společnost. V případě akciové společnosti musejí znít všechny její akcie na jméno a je předepsaná výše základního kapitálu, ta se pohybuje až do 150 mil. Kč. Žadatel je povinen prokázat svoji bezúhonnost výpisem z evidence Rejstříku trestů, dále svoji bezdlužnost a nabytí peněžitých prostředků k úhradě základního kapitálu. Také musí na zvláštní účet složit jistinu, v předem stanovené výši dle druhu hazardní hry, která slouží k zajištění pohledávek státu a výplaty výher. Provozovatel se též zaručuje odvádět předem stanovenou část výtěžku na veřejně prospěšné účely, jeho výše se pohybuje mezi 6-20% , informaci o rozdělení tohoto odvodu zasílá na ministerstvo a kompetentní finanční úřad, stejně jako roční vyúčtování hry.⁵⁰

Zákon obsahuje 6 částí, kde stanovuje jednotlivá specifika u daných druhů her.⁵¹

- Část první-Loterie a tomboly

Povolení vydávají obecní úřady či úřady městských částí při výši herní jistiny u tomboly do 50 tis. Kč a u loterie do 200 tis. Kč, jinak ministerstvo. Úhrnná cena výher musí tvořit 20-50% herní jistiny. Při vyšší herní jistině než je 50 tis. Kč, musí být losy tištěny ve Státní tiskárně cenin v Praze. Slosování musí být veřejné a za účasti orgánu státního dozoru či notáře. Nejpozději do 60 ti dnů po skončení lhůty pro vyzvednutí výher se provede vyúčtování hry.

⁴⁹ www.mfcr.cz

⁵⁰ tamtéž

⁵¹ tamtéž

- Část druhá-Výherní hrací přístroje

Je zde stanovena nejvyšší možná sázka a nejvyšší hodinová prohra, ta činí součin mezi maximální sázkou na jednu hru, maximálním počtu her za hodinu a setiny rozdílu mezi číslicí jedno sto a nastaveným výherním procentuálním podílem. Provoz VHP mimo kasina a herny je omezen max. počtem 3 kusů. Ministerstvo vede registr provozovatelů VHP, každý přístroj je opatřen evidenčním číslem a musí splňovat některé stanovené parametry. Provozovatel je povinen podat příslušnému orgánu vyúčtování hry.

- Část třetí-Kurové sázky

Povolení k tomuto druhu hry vydává ministerstvo nejdéle na dobu 10 ti let. Žadatel musí doložit doklad o základním jmění v minimální výši 60 mil. Kč a o složení jistoty. Při existenci více než jedné pobočky jednoho provozovatele, je ten povinen upravovat kursy on-line, za pomoci výpočetní techniky. Vyúčtování se dokládá nejpozději do dvou měsíců po předchozím kalendářním roce.

- Část čtvrtá-Sázkové hry v kasinu

Maximální možnou délkou povolení je 10 let, pouze držitelé tohoto povolení smí užívat v názvu slovo „kasino“, „casino“ či slova od nich odvozená. Ke hře se používají žetony, jejichž parametry schvaluje ministerstvo, je nutná jejich řádná evidence. Vybavení kasina musí obsahovat monitorovací zařízení, které zaznamenává průběh hry v předepsané kvalitě obrazového a audio záznamu. Záznam z takového zařízení je třeba uchovávat po dobu jednoho roku.

- Část pátá- Dostihové sázky

Touto činností je většinou pověřena organizace zainteresovaná v chovu dostihových plemen koní. Výtěžek je určen jen pro oblast chovu koňských plemen.

- Část šestá- Ustanovení společná, přechodná a závěrečná

Pokud provozovatel přestane plnit podmínky potřebné k vydání povolení, zahájí orgán, jenž toto povolení vydal správní řízení. Při neoprávněném provozu VHP či umožnění hry mladistvým ve třech časově odlišných případech, orgán zruší povolení pro všechny VHP

v obci. Provozovatel a osoby v jeho pracovním poměru zachovávají mlčenlivost o účasti osob na hře.

Zákon č.202/1990 Sb. jako hlavní nástroj regulace hazardních her s cílem omezit výskyt negativních dopadů spjatých s gamblingem, je dle mého názoru velmi shovívavý, což snižuje jeho účinnost. Bylo by pouhou spekulací tvrdit, do jaké míry měl na jeho konečnou podobu vliv, pocházející od lobbistů hájících zájmy společností, které hazardní hry živí. Jistotou ovšem je, že se Česká Republika řadí k těm, kteří se nenechali inspirovat zeměmi, které prosazují přísné omezení hazardu jako například Norsko. Ale naopak k těm státům, kde se tomuto průmyslu, velmi daří.

4.2 Reklama

Zřizování reklamy na hazardní hry se řídí zákonem č. 40/1995 Sb. - Zákon o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů. Reklamní spoty, billboardy a jiné formy podpory produktů zahlcují média a snaží se ovlivnit další potencionální zákazníci. V současné době se například při návštěvě internetových stránek prakticky nelze vyvarovat kontaktu s některou z mnoha reklam s hazardní tematikou. Firmy investují do svých marketingových strategií nemalé částky za účelem zviditelnění její činnosti a nabízených produktů. Stále více vrcholových sportovních klubů sponzoruje některá společnost nabízejících hazardní hry, jejich obchodní značky lze nalézt i v názvech sportovních arén, dále jako patrona celých soutěží a lig, příkladem může být tuzemská Tipsport extraliga ledního hokeje. Je otázkou, do jaké míry je pozitivní vliv ve formě investovaných prostředků do sportovní oblasti vykoupěn negativy v podobě částek, které hazard pohlcuje.

Myslím si, že reklama na hazardní hry vzhledem ke své povaze a rozmachu této oblasti zasluhuje specifickou úpravu, stejně jako alkohol, nebo tabákové výrobky. Je nutné pružně reagovat na potřeby společnosti a šetrně tuto problematiku pomocí právních novelizací ošetřit. Přitom je možné vycházet ze zkušeností s výše uvedenými látkami, jelikož všechny tyto tři oblasti vyvolávají závislost, s v mnoha ohledech společnými znaky. Je žádoucí reklamu na hazard omezit výrazněji než je tomu doposud. Jako „první vlaštovku“ v tomto směru považuji

novelu loterijního zákona platnou od 1.1.2012, která u nás zakazuje propagaci loterií nebo jiných podobných her od zahraničních subjektů.

4.3 Státní dozor, příjmy z hazardu

Státní dozor nad dodržováním loterijního zákona je vykonáván obcemi či kraji, pokud vydávají povolení nebo finančními úřady, když povolení vydává ministerstvo nebo se v jejich územním obvodu nachází sídlo provozovatele či jeho provozovny. Dále pak samotné ministerstvo a v případě VHP je dle zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně některých zákonů nutné přizvat pověřené autorizované osoby, například ze Státního zkušebního ústavu anebo z Institutu pro testování a certifikaci.

Mezi příklady správních deliktů patří situace, kdy provozovatel: provozuje zakázané hry či soutěže bez povolení; nepředloží požadované doklady; umožní hru osobě mladší 18ti let; neodvede část výtěžku; neposkytne příslušnému orgánu potřebné informace; provozuje nepovolený nebo technicky nesplňující VHP; užívá název „kasino“, „casino“ či odvozeninu od nich a nemá k tomu povolení; provozuje loterie a podobné hry v den státního smutku. Příslušný orgán je dle druhu prohřešku oprávněn udělit pokutu ve výši od 100 tis. Kč do 500 tis. Kč, nebo odejmout udělené povolení, nové nesmí být vydáno ve lhůtě do 3 let.⁵²

Za přestupek kdy fyzická osoba provozuje loterii či jinou podobnou hru, hrozí pokuta v maximální výši 500 tis. Kč. Pokud osoba odpovědná za dodržování zákazu hraní mladších 18ti let tohoto nedbá, vystavuje se riziku postihu v max. výši 300 tis. Kč. Za porušení mlčenlivosti o účasti jiných osob na hře lze udělit pokutu v max. hodnotě 50 tis. Kč. Splatnost pokut je jeden měsíc od doby, kdy rozhodnutí nabude právní moc.⁵³

V roce 2010 bylo provozovateli hazardních her odvedeno na veřejně prospěšné účely 3,5 mld. Kč, což díky zvýšení tohoto zatížení oproti roku 2009, znamená i přes mírný pokles celkového objemu vložených peněz nárůst o 6,5%, to je největší částka od roku 2007. Formou správních poplatků bylo získáno 2205,5 mil. Kč, místními poplatky, které se týkají pouze VHP 886,7mil. Kč a poplatky na státní dozor pak dalších 194 mil. Kč. Co se týká typu

⁵² www.mfcr.cz

⁵³ tamtéž

hazardní hry, byly pro státní rozpočet nejziskovější technické hry, ze kterých bylo v roce 2010 odvedeno 2801 mil. Kč, následovány VHP s 2571,4 mil. Kč. Výše celkových odvodů nekorresponduje s celkovým objemem vložených prostředků na jednotlivé druhy hazardu, což dokazuje jejich nerovnoměrné zatížení. Nejvíce zatíženým typem byla loterie, která při celkově vložených 6840,5 mil. Kč, odvedla celkem 790,3 mil. Kč, což je 11,55%. Na druhém místě byly z pohledu odvodů nejefektivnější VHP s 6,8%, následovány kursovými sázkami, z nichž byla při celkovém objemu vložených peněz nižším, než v kasinu, odvedena vyšší částka. Novelou zákona č. 202/ 1990 z roku 2012, se odvody do státní kasy opět zvýší, což je jednoznačně příznivý trend v daňové politice vůči oblasti loterií, je zde ale jistě prostor pro daleko striktnější řešení.⁵⁴

⁵⁴ www.mfcr.cz

5. Dostupnost a prevence

5.1 Dostupnost, internet

Snadnou dostupnost hazardních her považuji za jednu z největších příčin negativních důsledků dané problematiky. Je nemožné nevšimnout si stálé expanzi heren a kasin ve městech, kde vytlačily krachující obchody. V některých ulicích je tak vysoká koncentrace těchto podniků, že připomíná obrázky ze slavného „města hříchu“ Las Vegas, příkladem můžou být brněnské ulice Křenová nebo Palackého třída. To je jeden z důkazů, že se v České republice hazardu daří.

„V roce 2010 provozovalo výherní hrací přístroje povolované obcemi 490 provozovatelů. Hry povolované Ministerstvem financí provozovalo 129 provozovatelů“.⁵⁵ Společnosti nabízející hazardní hry se snaží za účelem většího zisku rozšiřovat svoje aktivity. „V naší republice jednoznačně nejvíce rozšířenou možností hazardního sázení jsou hrací automaty“.⁵⁶ Neustále se zvyšují počty VHP, od roku 2002, kdy jich bylo na našem území registrováno 42 937, jich každým rokem přibýly cca 3 tisíce. Nejvíce jich je v Praze a Moravskoslezském kraji, naopak nejméně na Vysočině a v Pardubickém kraji. Zákon omezuje jejich umístění ve školských a zdravotních zařízeních, v budovách státních orgánů a církví, popřípadě v jejich blízkosti do 100 m. V České republice bylo v roce 2009 registrováno 216 kasin, tento údaj nás v tomto směru řadí mezi špičku evropských států. V Německu je jich kolem 75, v Rakousku nepřevyšuje jejich počet 20 a v Belgii je jich cca 10.⁵⁷

„Z provozovatelů her povolovaných Ministerstvem financí zaujímá největší místo na trhu společnost SAZKA a.s. s podílem 6,4% na vložených částkách. Druhou na trhu je společnost SYNOT Tip, a. s. s podílem na vložených částkách 5,1%. Třetí největší společností je s 3,9% společnost BONVER WIN“.⁵⁸ Jenom společnost Sazka disponuje počtem 6300 prodejních míst⁵⁹, což je vzhledem k počtu obcí, kterých bylo v roce 2007 zaznamenáno 6249⁶⁰, takřka neuvěřitelné číslo. SynotTip registruje přes 600 sběrných míst, z čehož tvoří významnou část

⁵⁵ www.mfcr.cz

⁵⁶ PRUNNER, P. Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.s. 48.

⁵⁷ www.worldcasinodirectory.com

⁵⁸ www.mfcr.cz

⁵⁹ www.sazka.cz

⁶⁰ www.czso.cz

terminály⁶¹. Dalšími stovkami sázkových míst se prezentují společnosti Tipsport (980)⁶² a Fortuna (1300)⁶³.

Doslova revolucí v poskytování sázkových služeb se stalo využití internetové sítě k tomuto účelu. Ta skýtá několik výhod, které činí hru pro zákazníky ještě atraktivnější. Mezi největší patří jistě pohodlí, vsázet můžete prakticky odkudkoliv, kde je internetové připojení. S tím může být spojena menší časová náročnost, odpadá nutnost podniknutí cesty na pobočku. S rozmachem telekomunikačních technologií se v tomto směru zvyšuje význam „chytrých“ telefonů, které se stávají stále dostupnější, a v blízké budoucnosti jimi bude disponovat ve vyspělých zemích většina populace. Prostřednictvím jich lze běžně užívat své internetové sázkařské účty. Velice významnou roli hraje non-stop provoz, hra je totiž přístupná kdykoliv. Jedinečností je sázení již v průběhu dané události, tzv. sázky live se staly u mnoha uživatelů velice oblíbenými. Dle Prunera provozovalo svoji činnost ve světě, v roce 2008 kolem 1700 virtuálních heren a kasin. Tento způsob zprostředkování sázek je výhodný i pro samotné poskytovatele a proto se snaží jeho využití nejrůznějšími způsoby zvýhodňovat. Nejčastěji se lze setkat s nabídkou různých registračních bonusů, menšími či nulovými manipulačními poplatky, nebo nabídkou zvýšené kursově hladiny. „ Jsou však i sázkaři, kteří internetové sázení využívají hlavně z důvodu, že tento druh hraní je pro ně zcela anonymní“.⁶⁴ Jedná se hlavně o osoby, které nechtějí být viděni v prostředí gamblingu, například kvůli svému postavení či ti, kteří se stydí, nebo skrývají svou skutečnou zaujatost pro hru potažmo výši svých prohraných prostředků.

Zatímco se počátek internetového sázení v České Republice nesl v duchu nerovné soutěže, protože zahraniční společnosti zde již mohly nabízet své služby, tuzemským byla tato sféra zapovězena. Poslední kroky zákonodárců se snaží situaci kompenzovat, a to především ustanovením, které ukládá každé společnosti činné v této oblasti zřídit si v ČR svou pobočku, nebo již výše vzpomínané omezení reklamy zahraničních společností propagujících loterie a jiné hry.

⁶¹ www.synottip.cz

⁶² www.tipsport.cz

⁶³ www.fortunagroup.cz

⁶⁴ PRUNNER,P. Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008.s. 58.

5.2 Prevence

Předcházení problémů s hraním hazardních her je jako u ostatních závislostí velice účinným nástrojem, jak eliminovat škody vzniklé touto činností. „*Preventivní činnost musí mít srozumitelně formulovatelný a vyjádřený cíl, tedy očekávání toho, co chceme změnit a dále konkrétně formulované prostředky*“.⁶⁵ Tato smysluplná činnost sebou bezesporu nese i nemalé úspory v ekonomické oblasti.

Na prevenci lze pohlížet z několika úhlů, stejně jako je možná i její odlišná klasifikace. Nejrozšířenější variantou je dělení na primární, sekundární a terciální. Zatímco primární prevence je zaměřena na celou společnost, problémem ještě nedotčenou, sekundární se týká rizikových skupin osob. Pod terciální prevencí je možné si představit zásahy směřující k jedincům, kteří s hraním měli již co dočinění a kde jsou v této oblasti zaznamenány určité problémy, potažmo k zabránění recidivě. Nešpor však uvádí i severoamerické dělení na všeobecnou, selektivní a indikovanou prevenci⁶⁶.

Výchovné a informace poskytující působení může přicházet z více zdrojů a směrů, což je účinnější způsob předcházení problémů, než jen jednosměrné působení.

- Prevence v rodině-Rodina má nenahraditelnou funkci ve výchově a v procesu osvojování si socializačních dovedností. Jedinec přejímá vzorce chování od nejbližších členů rodiny a též prostředí, ve kterém vyrůstá, má formativní vliv na jeho vývoj. Existuje několik zásad, které mohou pomoci s vhodnou osvětou, důležité je především věnovat nejbližším čas. Je žádoucí nevyhýbat se tématům týkajících se patologického hraní a hazardu obecně a nenásilnou formou nastítnit negativa spjaté s touto problematikou. Je třeba dát prostor ke zpětné vazbě, aby působení na cílového jedince nesklouzlo k monologu. „*Opatřete si o hazardní hře a jiných návykových nebezpečích informace, abyste o nich mohli s dítětem zaslíbeně mluvit*“.⁶⁷ Další obecnou zásadou je předcházení nudě nějakými vhodnými aktivitami, pokud je dítě zaměstnané smysluplnou činností, nemá potřebu vyhledávat jiné formy trávení času

⁶⁵ MACHALOVÁ, M. Dialogy o závislostech. TakeOff Advertising, 2010.s. 46.

⁶⁶ NEŠPOR, K; CSÉMY, L; SOVINOVA, H. Programy prevence závislostí a možnosti jejich hodnocení. Praha: Státní zdravotní ústav, 1998.

⁶⁷ NEŠPOR, K. Jak překonat hazard. Praha:Portál, 2011. s. 92.

typu „zakázané ovoce“. Samozřejmostí je působit příkladně. Je logické, že pokud budete holdovat hraní hazardních her, je tu velice reálná hrozba, že dítě bude mít snahu vyzkoušet si je také. Při zpozorování příznaků svědčících o problémech s hazardní hrou, je třeba řešení neodkládat, popřípadě se nevyhýbat spolupráci s odborníky. Je však zřejmé, že ne v každé rodině je možno implementovat tyto rady. V současné uspěchané době, kdy se rodiče starají především o získávání prostředků k uživení rodiny, již nezbývá tolik času potřebného ke zdravé výchově, obzvláště v rodinách, kde chybí jeden z rodičů, je těžké čelit těmto nástrahám.

- Prevence ve společnosti-Sem spadá především restriktivní působení státu, jako subjektu, který určuje pravidla činnosti provozovatelů hazardu. Nešpor dělí preventivní strategie na skupinu snižující nabídku a snižující poptávku⁶⁸. Snižování dostupnosti hazardních her patří do první skupiny. Jak sem již naznačil v předchozí kapitole, stejně jako v kapitole zabývající se právní úpravou, považuji naše zákony týkající se loterií a podobných her jako velmi shovívavé a pro současnou situaci nedostatečné. „*Výzkum prokázal, že ty státy USA, které mají přísné zákony omezující hazardní hry, mají podstatně nižší výskyt patologického hráčství v porovnání se státy, které takové zákony nemají*“.⁶⁹ Je také důležité, jaké ve společnosti panuje klima a jaké je obecné povědomí o škodlivosti hraní hazardních her. Velký vliv mají i informace zprostředkované médii, je důležité, jakou formou jsou prezentovány. Zda působí spíše jako reklama, či jako odstrašující případ. Placená reklama je pak samostatnou kapitolou.
- Prevence ve školách-Od školy jako subjektu poskytujícího vzdělání, je očekávána činnost podporující zdravotní životní styl a kladné výchovné působení v otázce závislostí vůbec. Existuje možnost několika programů primární prevence, ať už formou různých besídek, přednášek či tzv. „peer programů“. Častým příkladem je besídka, které se účastní bývalý gambler, jenž vypráví svůj životní příběh. Je třeba k této činnosti přistupovat zodpovědně, aby nedošlo zvýšením informovanosti o problému k opačnému účinku, a to k probuzení zvědavosti a touze hazardní hru vyzkoušet.

⁶⁸ NEŠPOR, K.; CSÉMY, L. Léčba a prevence závislostí. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1996.

⁶⁹ NEŠPOR, K. Jak překonat hazard. Praha:Portál, 2011. s. 89.

- Prevence poskytovatelů hazardu-Na první pohled se zdá, že si předchozí slova protirečí. Proč by se provozovatelé starali o předcházení hraní hazardních her a tím si snižovali zisky? Některé společnosti se však připojily k programům, které se snaží pomoci hráčům udržet jejich „zálibu“ pod kontrolou. Společnost Bwin nabízí možnost nastavení si osobního limitu sázek, nebo uzavření sázkařského účtu na určitou či neurčitou dobu. Na jejich stránkách nabádá k odpovědnému hraní prostřednictvím dodržování některých pravidel jako: „*Hrajte jen tehdy, když jste odpočatí a soustředění*“, „*Nikdy nehrajte pod vlivem alkoholu nebo léků*“, „*Stanovte si předem, jak vysoké smí být vaše ztráty*“.⁷⁰ Tuzemská firma Tipsport je členem Asociace provozovatelů kurzových sázek APKURS, jejíž členové se hlásí k zapracování odpovědného hraní do filosofie firmy. Registrují dva hlavní problémy „*Tím prvním je zabránění přístupu nezletilých k sázení, tím druhým je riziko spojené se vznikem patologického hráčství*“.⁷¹ Deklarují otevřený přístup k problémům ve spolupráci s odpovědnými institucemi a orgány a snahu šířit osvětu možných rizik kurzového sázení.

5.3 Programy prevence

Programy zapojující dobrovolníky z řad vrstevníků, ke kterým mají působit, se nazývají peer programy. „*Peer program je tedy vrstevnický program, kterého se může zúčastnit kdokoli ve věku od 15 do 20 let. Cílem takového programu je vytvořit skupiny dobrovolníků, kteří by aktivně působili v oblasti primární prevence*“.⁷² Velmi důležitou součástí je právě fakt, že se jedná o osoby přibližně stejného věku, se kterými se dotyční mohou v mnoha ohledech ztotožnit. „*Žáci, kterým je program určen, se totiž dostávají do podobných situací jako připravení peer aktivisté*“.⁷³ Dle Nešpora, který ve spolupráci s Csémym a Pernicovou utvořil jeden z těchto prvních programů u nás, lze na základě zkušenosti označit výhody a nevýhody peer programů. Za pozitivní je považováno, že je interaktivní a využívá vrstevnický prvek stejně jako využití nácviku sociálních dovedností. Naopak nedostatky lze spatřovat v potřebě vyšší intenzity, odhadované kolem deseti hodin v prvním roce a pěti ve druhém a absenci

⁷⁰ www.bwin.com

⁷¹ www.tipsport.cz

⁷² www.poradenskecentrum.cz

⁷³ NEŠPOR, K; CSÉMY, L; SOVINOVÁ, H. Programy prevence závislostí a možnosti jejich hodnocení. Praha: Státní zdravotní ústav, 1998

hodnocení efektu z dlouhodobého hlediska.⁷⁴ Nešpor na svých stránkách zveřejňuje metodiku peer programů pro využití v praxi, která obsahuje návod na vytvoření své vlastní organizace peer programů, včetně předešlých zkušeností. Programy nejsou omezeny věkovou hranicí a mohou být využity i u dospělé populace.

„Life skills training program“ G.J. Botvina je program založený na dovednostech pro život a je v USA hojně užívaný, zejména pro prevenci před užíváním návykových látek. Mezi dovednosti potřebných pro život dle tohoto programu patří například posilování zdravého sebevědomí, schopnost čelit tlaku nebo vést vyvážený život.⁷⁵

O pomoc při tvorbě nebo zisku informací o preventivních programech zabývajících se gamblingem, lze také požádat pedagogicko-psychologickou poradnu či poradenské centrum.

⁷⁴ www.drnespor.eu

⁷⁵ www.drnespor.eu

6. Kasuistiky

6.1 Ladislav, 49 let

Základní informace: Pan Ladislav pochází z úplné rodiny, v mládí se vyučil automechanikem, později si ve svém oboru dodělal maturitu, přesto se dnes živí jako taxikář. Do svých 42 let bydlel s rodinou v Brně, poté se odstěhovali zhruba o 20 km dále, na malou vesnici. Je ženatý a má dva dospělé syny, kteří již s rodiči nebydlí, jeden z nich už založil svou vlastní rodinu. Ladislav byl po celou dobu vzorným otcem, jeho výděly stačily na pokrytí průměrného spořádaného života.

Problémy s hraním: Ladislav díky své práci trávil spoustu času při čekání na zákazníka v prostředí různých nočních podniků a barů. „*Měl jsem dohodu s některými majiteli a pingly, když někdo potřeboval odvést, zavolali mě a já jim za to samozřejmě naučtoval nějakou provizi. Mám v centru Brna pár kamarádů, kteří dělají v barech a bordelech, tak sem se občas stavil na pokec*“. Přestože trávil poměrně dost času v tomto rizikovém prostředí, nechávala ho přítomnost výherních automatů dlouho chladným. Často však slýchal příběhy od svých kamarádů, jak někteří zákazníci vyhráli větší částky. Automaty vyzkoušel z dlouhé chvíle a zprvu se mu i dařilo odnést si slušné výhry. Ladislav začínal hrát rovnou s tisícovými položkami, to bylo zřejmě ovlivněno tím, že je u sebe běžně míval, jako tržby z výdělečné činnosti. O to rychlejší bylo, ale jeho propadnutí hře. „*Byly noci, že sem v jednom podniku vyhrál čtyřicítka a v druhém další třicku, vždycky to, ale tak slavný nebylo*“. Své hraní, ovšem dokázal poměrně dlouhou dobu před rodinou tajit, manželka byla zvyklá, že jeho výděly nebyly konstantní, bylo jí však divné, že se její partner vymlouvá na nedostatek zákazníků i v době konání Grand Prix ČR v Brně, která pro taxikáře znamená příležitost k lepším výdělkům. O vzniklou situaci se začala více zajímat až v době, kdy nastaly problémy se splácením půjčky na pořízení rodinného domu. Zjistila také, že se ztratily rezervní prostředky pro zajištění, v případě nenadálé události. Ladislav musel přiznat, kde jeho vydělané peníze končí. Jelikož mu hrozilo rozvodové řízení a odvrácení zájmu jeho synů, s hraním dle jeho slov skončil. „*Su debil, celej život se honím za lovama a před důchodem to všechno prohraju. Kdybych nebyl vůl, mohl sem vnoučkovi našetřit nějaký peníze na byt*“.

Shrnutí: Ladislav hrál automaty relativně krátkou dobu, při velké intenzitě však prohrál dle svých slov něco kolem 600 tisíc. Jako závislý se necítí, v jeho očích udělal spíše „klukovinu“, proto vyhledání odborníka v tomto směru neplánuje. Motivací pro přestání s hraním je zachování rodiny a především jeho vnuk. Situaci komplikuje, že se při práci pohybuje v blízkosti hracích přístrojů, což může být velmi těžkou zkouškou v cestě za abstinencí.

6.2 Radek, 34 let

Základní informace: Radek pochází z průměrné rodiny, kde otec pracoval jako obchodní zástupce a matka jako prodavačka. Vystudoval VŠ s ekonomickým zaměřením, krátce po absolvování studia nastoupil do zahraniční firmy na post obchodního zástupce, kde měl nadprůměrný příjem. Je svobodný a žije s přítelkyní, společně vychovávají dvě děti, jedno společně a jedno z předešlého vztahu jeho partnerky. Bydlí v Blansku v pronajatém bytě, za prací dojíždí do Brna.

Problémy s hraním: Radek byl již odmalička veden ke sportu, hrál závodně fotbal a cizí mu nebyly ani jiné sporty. Vždy sledoval důležité sportovní události a rád se zašel podívat na naši nejvyšší fotbalovou soutěž. V době studia VŠ si sledované zápasy začal zpestřovat vsazením menšího obnosu peněz. Začínal s dvaceti až padesátikorunovými vklady, později je však navyšoval. Na tiket povětšinou zařazoval 3-5 zápasů s celkovým kursem kolem 4:1. *„Vyhrané peníze se mně hodily, naši mi sice dávali nějaké kapesné a o prázdninách sem chodil na brigády, ale studentskej život je celkem drahej. Navíc to byly lehce vydělaný peníze a o sportu sem měl slušnej přehled“*. Radkovi se zalíbila představa pravidelně svoje peníze rozmnožovat včetně zužitkování svých znalostí z oblasti sportu a začal sázet větší obnosy. *„Už sem se nemohl dočkat, jak dodělám školu a půjdu do práce, plánoval sem, že hned první výplatu vsadím a vyberu dvojnásobek, ale k tomu, nevím proč, nedošlo“*. I přesto největší problémy s hraním začaly po nástupu do zaměstnání. Najednou disponoval většími obnosy peněz, pronajal si byt a k dispozici měl služební auto. Mohl si koupit to, po čem dlouho toužil, začal si užívat života. Hra se pro něj stávala časově náročnější, kvůli ní začal zanedbávat svoji práci i rodinu. Jeho sázky mu začaly nevycházet a prohry převyšovaly slušný příjem, o který později přišel. Tou dobou dostal totiž v práci výpověď, o níž nikomu ze svých blízkých neřekl. *„Každej den sem vstal a vypravil se jako do práce, jak Peťa odešla, vrátil sem se do*

bytu a díval se na teletext, co by se dalo vsadit.“ Začal splétat síť lží a podvodů. Aby nebyl vykázán z bytu, půjčoval si u kamarádů, u rodiny a od přítelkyně. K tomu si vymýšlel různé příhody a odůvodnění. Požádal například přítelkyni o půjčku pod záminkou nehody firemního vozu. Ta mu ochotně dala své prostředky a zbytek si půjčila od svých rodičů. Ztrátu zaměstnání přiznal, až když potřeboval zdůvodnit další půjčované peníze. Jeho sázky se tou dobou pohybovaly v desetitisícových relacích, na zápas Mistrovství Evropy ve fotbale mezi Českou republikou a Řeckem vsadil 30 000 Kč, o které při neúspěchu české reprezentace přišel a nebyl to jediný případ takto vysokých vkladů do hry. *„Myslel jsem, že je to tutovka, Řekové neuměli kopnout do balónu, celej zápas sem měl nervy, ale nevyšlo to. Začal jsem propadat panice“*. Přítelkyni neunikly náhlé změny nálad, vše prasklo, když našla v bundě tiket se vkladem dalších 30 000 Kč, tuto „novinu“ zavolala jeho rodičům, pro které to bylo překvapení. Společně řešili nastalou situaci, s Radkem se domluvili na docházce k psychologovi, tam ale přestal chodit a propadal depresivním stavům. Otec jeho přítelkyně jako jeden z věřitelů podal trestní oznámení na Policii ČR. Po odsouzení byl Radek nucen vykonávat veřejně prospěšné práce a splácet své závazky. Přítelkyně se s ním ve zlém rozešla, zklamal její důvěru a již pro ni nebylo přípustné ve vztahu pokračovat. Radek za velké pomoci rodičů splácel své dluhy a našel si novou přítelkyni, které o své minulosti vše řekl. Ta také dohlíží na rodinný rozpočet a na umořování Radkových dluhů.

Shrnutí: Radek se netajil svým postojem k hazardu jako k snadnému zisku peněz, v dobách kdy jeho hráčská vášeň dosahovala vrcholu, ztratil povědomí o hodnotě peněz. Svou vinou si pokazil slibně se vyvíjející budoucnost. Ke zlepšení jeho situace výrazně přispěla pomoc jeho rodičů. Při otázce směřující k současnému vztahu k hraní mi, ale odpovídal pouze stručně a vyhýbavě. Dle mého názoru zde existuje reálná hrozba recidivy v této oblasti a to především za předpokladu zlepšení jeho finanční situace, potažmo v kombinaci se zátěžovou situací. Současně totiž nedisponuje žádnými prostředky, které by mohl ke hře využít. Po zaplacení nájmu a splátek, zbývá celé čtyřčlenné rodině minimum prostředků. Rozhodující může být, jak naloží s prostředky, které výhledově získá v dědictví majetku po prarodičích.

6.3 Tomáš, 32 let

Základní informace: Tomáš vyrůstal v nekompletní rodině pouze s matkou, se kterou se jeho otec rozvedl v jeho 14 ti letech. S otcem se stýká minimálně, ale kontakt udržuje. Vyučil se truhlářem se zaměřením na výrobu nábytku, pracuje jako řidič u dopravní firmy, kde jezdí pouze v rámci České Republiky. Je svobodný a současně nemá trvalou známost, bydlí spolu s kamarádem v pronajatém bytě mimo Brno. Mezi jeho koníčky patří fotbal a automobily.

Problémy s hraním: Jako první kontakty s hazardem lze označit zhruba v době kolem 16 ti let kursově sázky na sportovní utkání. Jednalo se o nízké zhruba dvacetikorunové vklady přibližně jednou za týden, tato frekvence měla, ale rostoucí tendenci. Vzhledem k nízkému kapesnému, které od matky dostával, byly jeho možnosti ovlivněny právě úspěchem v sázení. *„Často se mně stávalo, že mně tahali kamarádi ven na diskotéky, jenže já měl kapesný dvě stovky na měsíc, tak sem chodil jen výjimečně, i když bych šel rád. Styděl jsem se za to, že nemáme moc peněz, tak sem si je chtěl vydělat sázením.“* Někdy se stávalo, že většinu prohrál a bavit se nešel celý měsíc nebo i déle. Zlepšení finanční situace nastalo, když se nabízela možnost víkendového přivýdělku na stavbách. *„Chodil sem jen jeden den, protože druhý jsme měli většinou zápas, i tak to pro mě byl důležitý zdroj peněz“.* V té době začal Tomáš pravidelně navštěvovat podniky, kde byla možnost zahrát si o peníze na hracích přístrojích a hlavně na elektronických ruletách. K hraní ho tak prakticky přivedli kamarádi. *„Kamoši občas něco hodily do matu, Pepa měl zazobaný rodiče a to, co on měl na týden, já neměl ani na měsíc. Mně maty nebraly, ale ruleta to bylo něco jinýho“.* Tomáše fascinovala rychlost, s jakou si mohl peníze vydělat a v jeho očích to nebylo ani hraní automatů, protože kuličku celou dobu viděl a o nějakém jiném ovlivnění hry nepřemýšlel. Ke hře začal používat i ty peníze, které dostal na narozeniny od otce nebo babičky, aby si něco koupil. *„Koupil jsem si třeba mikinu za tři stovky a mamce řekl, že je značková a stála tisícovku. Sedm set mně zbylo pro svoji potřebu“.* Často se stávalo, že Tomáš své finance prohrál a poté si vyčítal, že se za ně raději nešel bavit, nebo si něco nekoupil. Po vyučení nastoupil do firmy vyrábějící kuchyně, kde začal vydělávat a matce přispívat na společnou domácnost, i tak mu ovšem zbyla na jeho poměry vysoká částka. Jeho snem bylo našetřit si na svoje první auto, přes to, že k tomu měl vytvořené dobré podmínky, dlouho se mu to nedařilo, značná část jeho úspor totiž končila v provozovnách s elektronickou ruletou. *„Už sem měl našetřeno čtyřicet tisíc, ale pak sem byl s kamarády trochu popít a já dostal nápad, že to šetření trochu urychlím na ruletě.“*

Vrátil sem se pro peníze domů a samozřejmě jsem je všechny prohrál, byl to pro mě šok, nechápal jsem, jak sem to mohl udělat. Strašně mně to švalo a řekl jsem si, že už na ruletu nešáhnu“. Toto předsevzetí ještě podpořila další změna v jeho životě v podobě nové známosti. Uvědomil si, že jsou na světě i jiné hodnoty, než jen peníze. Někdy měl dle svých slov velké nutkání jít si znovu zahrát, hlavně když jeho kamarádi občas něco vyhráli, ale uvědomil si, že ještě častěji prohrávají. *„Změnil jsem na tyto věci náhled a začal si uvědomovat, že je to přece jen stroj, kterej je řízenej počítačem“.* Zatímco Tomáš úspěšně odolával ruletě, chyběla mu dávka napětí a dobrého pocitu z výhry. Vrátil se opět ke kursovému sázení, kde již začal sázet za vyšší sumy. Zde totiž stále věřil, že je pánem svého osudu a daný výsledek není ovlivněn žádným počítačem. V sázkové kanceláři se začal objevovat téměř každý den, ale vklad ve výši překračující tisíc korun vsázel jen výjimečně, což považoval „ještě v normě“. Tomášova přítelkyně k jeho „koníčku“ neměla výhrady, protože na živobytí a jeho výdaje vždy měl, později se však z jiného důvodu rozešli. On se odstěhoval od matky a spolu s kamarádem sdílí dvoupokojový byt. Zařídil si internetové sázení, ve kterém za dva roky prohrál 30 000 Kč. *„Je to škoda, ale to mně tolik nevadí, někdo takovou částku prokouří, někdo propije, já to prosázím“.* Po vyšší jednorázové prohře se následně snaží sázení omezit, ale z dlouhodobé perspektivy se mu to moc nedaří.

Shrnutí: Tomáš se pohybuje ve světě hazardních her již 16 let, po špatné zkušenosti s elektronickou ruletou přešel ke kursovým sázkám, kde vidí větší šanci na úspěch. Vyjma prohry čtyřiceti tisíc určených na auto, neprohrál jednorázově vyšší částku, než 2 tisíce Kč. Vsází však často a je otázkou, zda je schopen se bez napětí plynoucí ze hry obejít. Jako závislý se necítí, ale uvědomuje si, že určitý problém v tomto ohledu u něj existuje. Myslí si, že je schopen své sázky výrazně omezit, anebo s nimi přestat úplně, ale zatím nevidí důvod proč? Přesto, že Tomáš po celou dobu drží své sázení pod kontrolou z pohledu vsázení jen těch peněz, které mu zbudou, nejedná se již o zanedbatelné částky. Je zde tedy hrozba, že začne vsázet sumy, které by již pro něj mohly mít existenční vliv. Možnosti omezit Tomášovi hazardní činnosti vidím v uspořádání života v podobě nalezení přítelkyně a případném založení rodiny, při pohledu na délku jeho hráčské „kariéry“ jsem však spíše skeptický a bude zajímavé sledovat jeho další osud.

6.4 Libor, 51 let

Základní informace: Libor je rozvedený otec dvou dětí, je středoškolsky vzdělaný. Pracuje v jedné ze stavebních firem, kde má na starosti správu vozového parku. V současnosti bydlí u matky v jejím dvoupokojovém bytě, trvalé bydliště má vedeno na úřadě městské části Nový Lískovec v Brně, protože mu kvůli jeho dluhům hrozila návštěva exekutora.

Problémy s hraním: Libor patří spíše mezi usedlejší a přemýšlivější typy mužů a společnost vyjma jeho blízkého okruhu kamarádů vyhledával zřídka. Jednoho dne ho v práci zaujal článek v novinách, na který byl upozorněn svým kolegou a který se věnoval nejznámější české loterii-Sportce. Byly zde zaznamenány rozhovory s výherci, kteří líčili své zkušenosti a dojmy z jejich miliónových výher. Libora tento článek ihned zaujal a začal se o Sportku zajímat více, studoval herní plán a společně s kolegou vsadil i svůj první tiket. Koupil si sešit, kde hodlal vést pečlivou statistiku losovaných čísel. Jelikož mu byla matematika vždy blízká, usedal stále častěji s tímto sešitem a kalkulátorem za účelem stanovení vhodných čísel, které by jim měly přinést životní bohatství. Postupem času si začal být Libor stále jistější svými výpočty a jeden vsazený tiket týdně, se mu zdál málo, proto ke společnému tiketu přidával své tikety již ryze soukromé. I přesto, že byl Libor ve své činnosti již od začátku prodělečný, v touze pokračovat ho hnaly zprávy o velkých výhrách a jackpotech a jeho víra ve své vlastní matematické schopnosti. *„Je to otázka pravděpodobnosti, teoreticky daná kombinace musí padnout a čím více máš vsazených sloupků, tím je pravděpodobnost výhry větší. Škoda, že se nelosuje častěji“*. Manželka si zprvu ničeho podezřelého nevšimla, finančně nestrádala. Statistiky vytvářel často v práci. Právě pro zvýšení pravděpodobnosti hlavní výhry, která je 13 983 816:1 vsázel tikety ve stále větším počtu. Informace pro zdokonalení svých rozpisů hledal běžně i na internetu. *„Říkal jsem, že až vyhraju, koupím si drahé BMW a budu ho parkovat dole, aby ho sousedi viděli“* (smích). V Liborových očích byla výhra jen otázkou času, často snil o tom, co si za vyhrané peníze pořídí, vlastně už skoro věřil, že je milionář, přesto, že realita byla opačná. Dlouho mu na jeho hru stačily příjmy, respektive to, co z nich zbylo po odečtení nákladů na život. Jenže začal být netrpělivý a chtěl *„jít výhře víc naproti“*. Desítky tiketů měl uložených na jednom místě a tak se mu nestávalo, že by na své přílišné sázení nějak upozorňoval. Rodina prozatím nepřikládala význam tomu, že její živitel musí za každou cenu vidět televizní slosování a zanedlouho je podrážděný až agresivní. Na svou vášeň si Libor začal půjčovat, s přiznáním úvěru u banky nebyl vzhledem

k jeho výdělků problém. Věřil, že dělá správnou věc a půjčené peníze obratem z výhry zaplatí. Tak se ale nestalo a Libor přešel k pochybným poskytovatelům úvěrů s vysokým úrokem, čím jeho zadluženost rapidně narostla. Při jedné návštěvě pracovníka, který spravoval úvěry, otevřela dveře bytu manželka a následně se dozvěděla o partnerových problémech. Ihned věděla, odkud vane vítr a Liborův sešit se záznamy a tikety za velkého pobavení sousedů, vyhodila z okna. Podala žádost o rozvod a ze společného bytu se odstěhovala. Byt následně prodali, aby prostředky získanými z prodeje umořili část vytvořeného dluhu. Pocit viny se u Libora dostavil až později, manželce se omluvil, ale ona ani děti mu tuto „zpronevěru“ neodpustili.“ *Dozvěděli se to i kolegové, cítil jsem, že jsem v očích některých hodně klesnul. Pochopení pro mě zprvu nenašla ani matka, zpytoval jsem svědomí a začal docházet na meetingy anonymních gamblerů“.*

Shrnutí: Libor udělal základní chybu, když hledal v losování Sportky nějaký systém. Doplatil na svou ješitnost v podobě víry ve své matematické schopnosti. Prakticky si zničil život v touze cestovat za svými sny. I když stále vydělává, má k dispozici pouze životní minimum, které mu po odeslání splátek zůstává. Doslova záchranou byla pro Libora pravidelná docházka do společenství Anonymních gamblerů, kam chodí dodnes. Loteriím se vyhýbá a nesleduje ani slosování. Myslím, i přestože se Liborovi díky sázení zhroutil osobní život, tak pokud vytrvá ve své docházce k AG, má stále šanci se do života aktivně zapojit. V jeho silách je celý úvěr splatit a být opět soběstačný.

Závěr

Gambling, jako forma závislosti nabývá neustále větších rozměrů a stává se stále častěji se vyskytujícím patologickým jevem. Tento fenomén posledních let zasluhuje dle mého názoru větší pozornost, než je mu v současné době přikládána a to především v kontrastu možných následků jím způsobených. Při plném rozvinutí závislosti, se prakticky jedná o deformaci myšlení jedince, kdy bažení stále zvyšuje touhu po hazardní hře a ta se stává pro dotyčného prioritní záležitostí.

Dopady spojené s patologickým hráčstvím jsou mimo duševní stránku, ve většině případů spojeny s problémy ve finanční oblasti jedince, často se hráči v touze cesty za velkým a snadným výdělkem vysoce zadluží. To má za následek další řadu negativních dopadů, jako zhoršení či zánik některých mezosobních vztahů, vyšší psychickou náročnost na jedince při povědomí o jeho zbytečných problémech a celkové zhoršení kvality života. Nezřídka kdy to vede k páchání nemorálních či trestných činů, které může vyústit až v pokus o sebevraždu.

Za jeden z nejožehavějších problémů považuji otázku dostupnosti hazardu a jeho omezení právním řádem. Benevolence nás v tomto směru řadí mezi ty evropské státy, kde se hazardu daří nejvíce. Česká města a vesnice jsou doslova „proseta“ množstvím heren, kasin a sázkovými kanceláři. Ještě závažněji vzhlížím na možnosti hazardního hraní prostřednictvím internetu, které je vzhledem k riziku vzniku patologického hraní téměř nekontrolovatelné. Je třeba zpřísnit většinu regulativních parametrů včetně většího daňového zatížení a omezení výskytu heren, obzvláště pak internetové sázení.

Při tvorbě této práce mě překvapilo neuvěřitelné množství peněz, které jsou u nás ročně prohrány, respektive promrhány a kterými tento „průmysl“ disponuje. Přesto, že je část těchto prostředků využita ve veřejně prospěšné účely, existuje zde jistě prostor pro jejich smysluplnější využití.

Věřím, že v této oblasti dojde v blízké době k nápravě, můj optimismus však lehce mírní obecná znalost poměrů v politice ČR, především pak lobbistická činnost společností zabývajících se hazardem.

Také doufám, že se k prospěšné činnosti odborníka v oblasti patologického hraní, jakým je MUDr. Karel Nešpor, připojí další, na mysli pak mám zejména jeho publikační činnost.

Resumé:

Bakalářská práce „Sociální aspekty hazardu“ pojednává o patologickém hráčství jako stále aktuálnější sociopatologickém jevu. Nastiňuje možné negativní dopady této činnosti v podobě vlivu na osobnost člověka stejně jako hrozby, kterým je vystaveno hráčovo nejbližší okolí. Věnuje se též nejrozšířenějším formám hazardu, kde pojmenovává jejich specifika. Je zde pozastavení nad právní úpravou zabývající se touto oblastí a prostřednictvím, které má stát možnost toto odvětví regulovat.

V praktické části jsou uvedeny osudy čtyř osob potýkajících se s hraním hazardních her, které znázorňují nebezpečnost a reálnost zmiňovaných nebezpečí, jenž svět hazardu skýtá.

Anotace:

Bakalářská práce „ Sociální aspekty hazardu“ pojednává o problematice hazardu v ČR. Především o faktorech a okolnostech ovlivňující vznik závislosti. Je zaměřená na možná sociální rizika a následky závislostního chování. Je zde zdůrazněna role státu, jenž má vliv na dostupnost hazardu.

V praktické části jsou osudy čtyř jedinců, kteří se potýkali s problémy s patologickým hraním.

Klíčová slova:

gambling, hazard, hra, léčba, závislost.

Annotation:

Bachelor thesis „Social aspects of gambling“ handles about questions of gambling in Czech Republic. This essay is mainly about circumstances which can influence beginning of the dependence on the gambling. My work is focused on possible social peril and consequences of dependent behavior. In this work is pointed out the role of the state, which has influence on availability of the gambling.

In practical part there are life stories of four individual, who contend with problems of gambling.

Key words :

Gambling, gamble, game, medication, dependence

Seznam zdrojů:

Literatura:

- FISCHER, S., ŠKODA, J. Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů. Praha, Grada, 2009, ISBN 978-80-247-2781-3
- FROUZOVÁ, M. Gambling: metodická příručka prevence gamblingu. Praha, Státní zdravotní ústav, 1997, ISBN 80-7071-078-0
- JANIAKOVÁ, D. Tak už dost: východiska zo závislostí, Bratislava, Kontakt, 2003, ISBN 80-968985-0-7
- KRAMÁŘ, K., HUŠÁK, A. Herní právo. Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, ISBN 80-86898-80-6
- MÜHLPACHR, P. Sociální patologie. Brno, Masarykova Univerzita: Pedagogická fakulta, 2001, ISBN 80-210-2511-5
- MÜHLPACHR, P. Sociopatologie. Brno, IMS, 2009
- NEŠPOR, K. Hazardní hra jako nemoc: jak problémy rozpoznávat, jak je zvládat a jak jim předcházet. Praha, Publisher, 1994
- NEŠPOR, K. Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou. Praha, Sportpropag, 1999
- NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby, Praha, Portál, 2000, ISBN 80-7178-432-X
- NEŠPOR, K. Už jsem prohrál dost, Praha, Sportpropag, 2006
- NEŠPOR, K. Jak překonat hazard: prevence, krátká intervence a léčba, Praha, Portál, 2011, ISBN 978-80-262-0009-3
- NEŠPOR, K., CSÉMY, L. Léčba a prevence závislostí: příručka pro praxi, Praha, Psychiatrické centrum, 1996, ISBN 80-85121-52-2
- NEŠPOR, K., CSÉMY, L., SOVINOVA, H. Programy prevence závislostí a možnosti jejich hodnocení, Praha, Státní zdravotní ústav, 1998, ISBN 80-7071-110-8
- NEŠPOR, K. PERNICOVÁ, H., CSÉMY, L. Jak zůstat fit: (náměty pro rodiče, učitele a vychovatele, inspirace pro děti a dospívající). Praha, Portál, 1999, ISBN 80-7178-299-8
- PRUNNER, P. Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí, Plzeň, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, ISBN 978-80-7380-074-1
- TKÁČ, J. Patologické závislosti, Brno, Institut mezioborových studií, 2008
- VANIČKOVÁ, E. Vývoj závislostí, Praha, Česká společnost na ochranu dětí, 2003, ISBN 80-239-1556-8

VAŠINA, L. Základy psychopatologie a klinické psychologie, Brno, Institut mezioborových studií, 2008, ISBN 978-80-87182-00-0

Tisk:

Týden, 12/2012, 19.3.212

Internet:

www.anonymnigambleri.cz

www.automaty-vyherni.cz

www.bwin.com

www.czso.cz

www.drnespor.eu

www.edspro.cz

www.fortunagroup.cz

www.gambling.wbs.cz

www.mfcr.cz

www.or.justice.cz

www.poradenskecentrum.cz

www.sazka.cz

www.synottip.cz

www.tipsport.cz

www.uzis.cz

www.vesmir.cz

www.worldcasinodirectory.com